Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 357 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 11 ՄԱՐՏ 1885 — (Ն. Տ.) 23 ՄԱՐՏ 1885 — 7 ՁԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԸՐ 1302

40 ՓԱՐԱ

ԳԱՅՄԱՆԸ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 զուրուշ։ Աւելի ան գամի համար 2 զուրուշ է։ Աւելի ամիսներու համար զեղչա կակութիւն կը լլլայ։

Օրագրոյս փոփոխութիւն նամակ կամ ան և իցէ գրութիւն պէտ է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐՔԵԼԻՔ Յարգելի »

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Պալաթիա, Նորատունկեան խան։

Իսկ գումարները հետեւեալ հասցէին՝

{Մարդ} درعلیه‌ده غلطه‌ده خانده نورادونکیان

غزته‌سی اداره‌سنه

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY, Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Դրսոյ	համար	Տարեկան	գահեկան	տոմսակ 200
»	»	Վեցամսեայ	»	» 400
»	»	Եռամսեայ	»	» 50
Դաւառաց համար և տեղական թղթատարով տարեկան			»	» 240
Դաւառաց համար և տեղական թղթատարով վեցամսեայ			»	» 120
Օտար երկիրներ		Տարեկան	ֆրանկ	 56
»	»	Վեցամսեայ	»	 28

Դուրս զրկուած լրագրաց Տպագրաց ծախքը Տիրոջութեան վրայ է։

Խմբագրութեան զրկուած ոչ է դառնամակ կամ գրութիւն ետ չ'տրուիր։

Ծանուցմունք կընդունուին ՌԱԳԻՐԸՆ ԵՂԻԷՆՍԻ գործակալութեան մէջ, Քարաքէոյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՇԱԲԱԹ 9 ՄԱՐՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՈՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ԵՒ ՀԱՑ ԿՂԵՐ

Երկու իրողութիւններ կամ երեւոյթներ, զորս արձանագրեցինք անցեալ շաբթու մէջ, առիթ կուտան մեզ՝ ուշադրութիւն հրաւիրելու հայ կղերի վիճակին վրայ։ Այդ երեւոյթներու առաջինն է՝ Տօքդ. Սըմբրվիլ անուն Սկովտացի ծերունի քարոզչին ատենարանական պտոյտն, որ այժմ վերջացած է Կ. Պոլսոյ մէջ, և երկրորդն է՝ Մէնդէս դը Ռոմ լրագրին մէկ կարեւոր հրատարակութիւնն ի մասին այն յառաջդիմութեանց զորս Կաթոլիկութիւնը կ'ընէ եղեր Մեծ և Փոքր Հայաստանի մէջ։

Մեր ընթերցողք իմացած են արդէն թէ ի՛նչ մարդ է և ի՛նչ պաշտօն կը կատարէ Տօքդ. Սըմբրվիլ։ Սկովտիոյ Կլասգօ քաղաքին մէջ 40 տարի քարոզչական ու հովուական պաշտօն վարելով, իւր նիւթական վիճակն ապահոված, և իւր կենաց մնացեալ մասն աշխարհի չորս կողմը Օ. Աւետարանի և Քրիստոնէութեան քարոզութեամբ ու շատագովութեամբ անցուցնել որոշած է։ Մէկէջ մը թոշակ չատանար, և նիւթական ո՛և է ակնկալութիւն չունի անձնուիրական այս քրիստոնէավայել ձեռնարկութեան մէջ։ Տօքդ. Սըմբրվիլ անգլիերէն միայն կը քարոզէ։ Աստ մինչ կը քարոզէր՝ իւր խօսքեր կը թարգմանուէին բնիկ լեզուներու։ Սկովտացի քարոզիչը մի քանի անգամ խօսեցաւ նաեւ Հայոց։ Արդ, դիտեցինք թէ ո՛չ միայն բողոքական, այլ նաեւ լուսաւորչական Հայեր ախորժով մտիկ ըրին անոր ատենաբանութիւնները։ Տօքդ. Սըմբրվիլ իբրեւ բողոքական չէր քարոզեր։ Քրիստոնեայք համաձայնութեան կէտեր շատ աւելի ունին քան տարաձայնութեան կէտեր։ Ուստի, Տօքդ. Սըմբրվիլ կարող կը լլլէր իւր ատենաբանութեանց նիւթերն քնտրել Քրիստոնէութեան ընդարձակագոյն և բարձրագոյն մասէն յորում համամիտ են ամեն Քրիստոնեայք։ Հետեւապէս, բազմաթիւ Լուսաւորչականներ, և պատուաւոր ու բանդէտ ազգայիններ, կըրցած են ունկնդրել Սկովտացւոյն ոգելից և ազդու ատենաբանութեանց, առանց ընաւ վերաւորուելու իրենց կրօնային և ազգային զգացմանց մէջ։ Պարահանդէսի մը սրահը լցնելու չափ ատուարաթիւ հայ ունկնդիրներ փութացած են ներկայ գտնուիլ նաև Տօքդ. Սըմբրվիլի ատենաբանութեանց։

Արդ, Տօքդ. Սըմբրվիլի քարոզներուն գտած ընդունելութիւնը կը յիշեցնէ մեզ սա տխուր որչափ ակներեւ իրողութիւն թէ, քարոզելու կարողութիւնն աչքի զարնելու կերպիւ պակաս է մեր կղերի մէջ։ Աչե՛ւէզ ընթերցողներ գտնելու համար պէտք չունի ազգային մնապարծութիւնը շոյելու։ Օտարազգի քարոզչի մը գովեստ տուած ատեն դառնալ ընդդատել ազգային քարոզիչներ՝ ոմանց մոլեռանդից կրնայ թուիլ չազգասիրական գործ մը։ Բայց այդպիսի կարճատեսութեան և խաւարամտութեան ժամանակներն յուսանք թէ անցած են, մեր ժողովրդեան դոնէ քիչ շատ բան հասկցող մասին համար։ Ազգային վիճակի բարւոքումն չենք կրնար ակնկալել ո՛չ մէկ ուղղութեամբ՝ եթէ շարունակենք գերդեցիկ պարբերութեանց ներքեւ աքօղել մեր բուն վէրքեր։ Ունինք խորուն վէրքեր, և անոնց մէջ ո՛չ յետինն է, ո՛չ ալ նուազագոյն ինչպէս արտադրողն է՝ հայ կղերին ամենամեծ մասին իւր բարձրը կոչման չհամապատասխանող վիճակի մը մէջ գտնուիլն։ Ամեն ժամանակ, բայց մանաւանդ Մեծ Պահոց միջոցին, ամեն ազգասէր Հայու սիրտը ծակելու չափ ուշադրութիւն կը գրաւէ սա իրողութիւն թէ, «ուրդ ը ...» մեր եկեղեցեաց մէջ։ Կ'ընդունինք թէ մասի վրայ համրուած մի քանի եպիսկոպոսներ ունեցած ենք, որք գիտցած են Քրիստոնէութեան և բարոյականի վսեմ սկզբանց վրայ ժողովրդեան սրտին իսկ խօսիլ, և որոց քարոզները մայրաքաղաքիս ազգայնոց համար մէկ մէկ մեծ դէպքեր եղած են։ Բայց սովորական վիճակի մէջ, և մեր եկեղեցեաց մեծագոյն մասին մէջ, քարոզիչներու պակասութիւնն ամենացուրտ տպաւորութեամբ մը կը համակէ զմեզ։ Կիւրակի և տօնական օրերը լսուած քարոզներու ամենամեծ մասին մէջ ո՛չ սիրտ կայ, ո՛չ իմաստ, ո՛չ ալ արուեստ։ Սիրտ չկայ. ժողովուրդը չազդուիր, և մեր հոգեւոր Հարց խօսքերը բնաւ տպաւորութիւն չեն ունենար ժողովրդային բարուց վրայ։ Զենք կարծեր սակայն որ այս դիտողութիւնն ընել կարելի լլլէր Տօքդ. Սըմբրվիլի պէս քարոզիչներու սովորական ունկնդրաց համար։ Մեք դիտեցինք թէ Տօքդ. Սըմբրվիլի ատենաբանութիւնք ի՛նչ տպաւորութիւն կ'ընէին ամենէն աւելի աշխարհասէր և ամենէն աւելի աղտամիտ համարուած լուսաւորչական ազգայիններու վրայ իսկ, և կը հետեւցնենք թէ կարելի չէ որ այսպիսի քարոզչի մը սովորական ունկընդրաց բարք ու վարքին վրայ զգալի տպաւորութիւն մը չընեն այնչափ կենդանի, այնչափ սրտառուչ, այնչափ համոզիչ քարոզութիւնք։ Դժբախտաբար, ո՛չ միայն զգացման կողմէ չորութիւն, այլ նաև իմաստի կողմէ աղքատութիւն կընչմարուի մեր հոգեւոր Հարց քարոզութեանց մեծագոյն մասին մէջ։ Եւ բնական է որ այնպէս լինի։ Մեր քարոզիչ վարդապետք և եպիսկոպոսք ամենամեծ մասամբ հետամուտ չին կարդալու, հմտանալու և քարոզելու համար նոր տեսակէտներ, նոր դաղափարներ դտնելու։ Անոնք շատ աւելի տրամադիր են օրաթերթեր կարդալու, ազգային–քաղաքականութեամբ զբաղելու, և ժողովական ու կուսակցական գործերով ու հաշիւներով պարապելու, քան իրենց միտքը մնուցանելու Սուրբ Գրոց և նախնի Սուրբ Հարց հոգեշունչ գրուածներով և ընդհանրապէս կրօնային ու բարոյական ուսումնասիրութեամբ։ Երբ վարդապետի վերդարն առած են, կը կարծեն թէ ամեն ինչ լրացեալ է, թէ այլ ևս ոչինչ սովրելու և մտածելու պէտք ունին, ժողովրդեան բարոյական ու կրօնական դաստիարակութիւնը կազմելու համար։ Ի՞նչ կարելի է ուրեմն ակնկալել անոնց քարոզութիւններէն.— Միշտ մի և նոյն հատատատիպ խօսքերը դժոխոց կրակներուն և երկնից արքայութեան վրայ։ Եթէ երբեմն դուրս ելնեն այս նեղ շրջանակէ, այն ալ անձնականութեանց և օրուան խնդրոց մէջ մտնելու համար է, եկեղեցւոյ բեմը փոխադրելով Ազգ. ժողովոյ և Կրօնական ժողովոյ ընթացիկ վէճերը։ Պէ՞տք է միթէ զարմանալ որ տարուէ տարի կը պակսին եկեղեցի յաճախողները։ ժողովուրդը կը կրթուի, նոր սերունդը կը զարգանայ, և չի կրնար գոհանալ այն հասարակ խօսքերով որովք կը շատանային մեր հարք։ Հարկ է նոր ոգի մը, նոր իմաստներ, նոր հորիզոններ, նոր տեսակէտներ՝ քրիստոնէութեան և բարոյականի վսեմագոյն սկզբանց բացատրութեան մէջ։ Դրէ՛ք զատնը մեր եկեղեցեաց մէջ, և ապահով են եթէ անոնք վերստին պիտի լցուին հաւատացեալից և մինչեւ իսկ անտարբերներու հոծ բազմութեամբ, որք պիտի գան՝ ո՛չ միայն աղօթելու, այլ նաեւ բան սովրելու, իրենց սիրտն ու միտքը միանգամայն կրթելու։ Եթէ ասոր համոզուելու համար փաստի պէտք կայ, յուսանք թէ Տօքդ. Սըմբրվիլի քարոզչական փայլուն պտոյտն ընձեռած է զայդ փաստ։

Մեր եկեղեցեաց մէջ լսուած քարոզներուն մեծագոյն մասն ո՛չ միայն զգացումէ և իմաստէ, այլ նաեւ արուեստէ զուրկ է, ըսինք։ Բայց արուեստ ըսելով արուեստականութիւն չհասկցուի։ Արուեստականութիւնն անյաջող քարոզիչներու արուեստն է։ Եթէ կայ դաստիարակի արուեստ մը։ Եթէ կայ հրապարակագրի արուեստ մը։ Եթէ կայ փաստաբանի արուեստ մը, կա՛յ նաեւ քարոզչի արուեստ մը։ Ի՞նչ քարոզիչն է միանգամայն դաստիարակ մը, հրապարակախօս մը, և փաստաբան մը։ Կաթոլիկ և բողոքական եկեղեցեաց պաշտօնեայք իրենց արուեստ կը սովրին և կը մշակեն քարոզչութիւն։ Այս է գլխաւոր դաղտնիք մը անոնց աշխարհածանօթ յաջողութեան։

Ազգային մեծ պէտք մ'է արդ՝ հոգ տանիլ որ մեր վարդապետաց և եպիսկոպոսաց մէջէն հմանին հմուտ և պերճախօս քարոզիչներ, կրօնային և բարոյական առողջ կրթութիւն մը տալու մեր ժողովրդեան, և կրօնային անտարբերութիւնն հալածելու մեր նոր սերնդեան մէջէն։ Հայ կղերն ամեն ինչ արտաքին աշխարհէն պէտք չէ ակնկալէ։ Ինքնօգնութիւնն հայ կղերին մեծագոյն միջոցն է՝ իւր ինչ ակներեւ պակասները լրացնելու և ինքզինք ժամանակիս պէտքերուն առաւել յարմար հանդիսացնելու համար։ Զենք կարծեր որ կարեւոր ձեռնարկ մը կարենայ լինել հայ կղերին բարձրագոյն կրթութիւն մը տալու համար, երբ դժբախտաբար անցած կը մնայ մեր նոր սերնդոց իսկ բարձրագոյն կրթութեան խնդիրը։ Բայց իրարու օգնելով, և կեցող վանական և այլ հատատութիւնները կարգի դնելով, հայ կղերը տակաւին շատ բաներ կրնայ ընել։ Ամեն պարագայի մէջ, պէտք չէ մոռնալ թէ, անուններուն և անհանդուրժելի թերութիւն մ'է որ հայ ժողովրդեան պէս կրօնական և կրօնասէր հասարակութեան մը մէջ Դիւանեսի լապտերով հարկ է փնտռել քիչ շատ հմուտ և խօսիլ գիտցող քարոզիչներ։

* * *

Մէնդէս դը Ռոմ ին նկարագրութիւնն ի մասին Կաթոլիկութեան յառաջդիմութեան ի Հայս յոյժ չափազանցեալ է անշուշտ։ Բայց հետաքրքիր միտք մը և ազդասէր սիրտ մը անտես չեն առնուր երեւոյթներն՝ այն միակ պատճառաւ թէ չափազանցեալ է անոնց նկարագրութիւնը։ Կաթոլիկ թերթին յօդուածագիրը ցոյց տուած էր երկու պատճառներ, որք ամեն պարագայի մէջ առաւել կամ նուազ նպաստամատոյց են Կաթոլիկութեան ծաւալման։ Մին այն է թէ Կաթոլիկութիւն ծաւալող պաշտօնեայք Հայու կերպարանքով կը մտնեն մեր մէջ, և ո՛չ Լատին–Եւրոպացւոյ կերպարանքով, և Լատին եկեղեցւոյ ծէսերով, որպէս յառաջագոյն Հայը դիտէ Հայուն տակաւ կողմերն, և դիւրաւ կրնայ օգուտ քաղել անոնցմէ։ Կը տեսնենք ուրեմն որ այն վայրեր զորս Կեդրոնական Վարչութիւնն և Կիլիկիոյ Կաթողիկոսն անհովիւ կը թողուն, յարմարագոյն կուռան մը կ'ընծայեն Կաթոլիկութեան արմատ դնելուն քան այն վայրեր ուր ազգային–եկեղեցական իշխանութիւնք առաւել արթուն են։ Երկրորդ պատճառ մը որ միամիտ ազգայիններ հայ Եկեղեցիէն հեռացնելու կրնայ նպաստել՝ ըստ յօդուածագրին՝ կարդապահութեան ոգւոյն կատարեալ բացակայութիւն է որ կը դիտուի մանաւանդ հայ կղերին մէջ։ Կաթոլիկ և բողոքական Միսիոնարք կը գործեն զինուորական կարգապահութեամբ և անձնուիրութեամբ։ Ո՛չ մէկ վանդ, ո՛չ մէկ յոգնութիւն կը կասեցնէ նոցա եռանդը։ Բանակը որ կ'ուզէ ապահով մնալ, պարտի քաջ գնահատել իւր հակառակորդին զօրաւոր կողմերն։ Արդ, բողոքական և կաթոլիկ Միսիոնարութեանց ամենէն զօրաւոր կողմն են այս կարգապահութիւն և այս անձնուիրութիւն։ Բայց հայ կղերին արդի կացութիւնն այնպէս է որ ո՛չ մէկը կարող է հրամայել միւսին։—Գուցէ վանդ մը կայ կէտի մը վրայ։ Աչալուրջ դէտեր կը պակսին մեր կղերի մէջ։ Բայց եթէ գտնուին իսկ, որի՞ն խօսքէն ո՛ր եկեղեցականը կը թողու իւր գտնուած տեղն և վանդի վայրը կը վազէ։ Արդի Կրօնական ժողովոյ օրով, որ տեսակին մէջ զօրաւոր մարմին մը լինելու համարւը կը վայելէ, քանի՞ եկեղեցականներ կրցան ղրկուիլ Հայաստանի, Փոքր Ասիոյ և Կիլիկիոյ ամենէն կարօտ և անխնամ հայաբնակ վայրերն։ Երբ խնդիր է գաւառներն երթալ իբրեւ առաջնորդ, կամ առաջնորդական փոխանորդ կամ տեղապահ, մեր եկեղեցական հարք ամեն բանէ առաջ կը հաշուեն իրենց ապրուստի միջոցներն։ առեւտրական ամենախիստ ոգւով կը բանակցին իրենց անձնական և ընտանեկան հանգստեան պայմանաց վրայ, և ամենամեծ մասամբ չեն կրնար համաձայնիլ, և կը մնան ուր որ առաւել հանգիստ են։ Խորին վշտով կը յայտարարենք զայս, բայց միթէ այնպէս չէ։ Միթէ, դաւառային պաշտօնները մասին, աշխարհային հաստատեան միջոցներն հոգւոյ փրկութեան և ազգային վերածնութեան նկատումներէն աւելի բարձր տեղ մը չե՞ն բռներ մեր եկեղեցական հարց մտքին մէջ։ Շատ անգամներ լսուած է միթէ որ հայ եկեղեցական մը լոկ անձնուիրութեամբ, անձնազոհութեամբ, միայն դաղափարի մը սիրոյն համար, կամ պարզապէս իւր կրօնային և ազգային հաւատքէն մղեալ յանձն առած լինի դաւառային պաշտօն։ Ամենէն աւելի մ'ը մէջ պէտք կայ անձնուէր կղերի մը, և ամենէն աւելի մ'ը մէջ զգալի է այդպիսի կղերի մը բացակայութիւնը։ Մեք զարմանալով կը կարդանք Բարիզցի, Պօրտոցի, Լիլցի ազնուազարմ և հարուստ ֆրանսացի երիտասարդաց պատմութիւններ, որք թողլով ամեն աշխարհային բարեկեցութիւն, իրենց կեանքը կը նուիրեն Քրիստոնէութիւն ծաւալելու հեթանոսներու և վայրենիներու մէջ։ Զարմանալով կը տեսնենք անգլիացի և ամերիկացի մեծատանց զաւակներ, որք միսիոնարական գործին կը նուիրեն իրենց անձն և իրենց աշխարհային դանձը։ Զարմանալով կը տեսնենք Սըմբրվիլ մը, որ փոխանակ իւր դիւրած հարստութեամբ հանդիստ կեանք մը վարելու Սկովտիոյ գեղեցիկ Հայլանտներուն մէջ, աշխարհի չորս կողմը, կիսավայրենի ժողովրդոց մէջ իսկ կը չշրջի Աւետարան քարոզելու համար։ Կրօնային անձնուիրութեան այսպիսի վսեմ օրինակներ կա՞ն միթէ մեր կղերի մէջ։ Զենք խօսիր Հայաստանեայց եկեղեցւոյ պատմական այն վաղեմի կղերին վրայ, ուրում այնչափ բան պարտական ենք մեք, տասնեւիններորդ դարու Հայերս։ Միթէ արդի ժամանակիս մէջ նուա՞զ պէտք կայ կղերային անձնուիրութեան՝ Ազգն և եկեղեցին փրկելու համար այնպիսի վտանգներէ, որք եթէ անցեալին վտանգաց չափ բուռն չեն, այնու ամենայնիւ կարող են առաւել աղետաբեր հետեւանքներ ունենալ, սպանելով այն կրօնային և ազգային ոգին, զոր անցեալին բարբարոսական հալածանքներն ընդհակառակն եւս քան զեւս արծարծելու միայն կը ծառայէին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Վիլհէլմ Կայսրն ի մօտոյ պիտի տօնէ իւր ծննդեան 88 րդ տարեդարձը։ Վեհ. Սուլթանն որոշեց յատուկ ներկայացուցիչ մը ղրկել այս հանդէսի, և Կալլէսի իշխանն ալ անձամբ պիտի մասուցանէ ծերունի Կայսեր՝ Անգլիոյ կառավարութեան շնորհաւորութիւնները։ Թուրքիոյ պատուիրակին ներկայութիւնն ի Պերլին՝ նոր ապացոյց մ'եւս պիտի լինի թէ բարեկամական յարաբերութիւններ կը շարունակեն Վեհ. Սուլթանին և Վիլհէլմ Կայսեր կառավարութեանց միջև։ Կալլէսի իշխանին ներկայութիւնն ալ ի կատար պիտի ածէ Պիզմարք իշխանին և Լորտ Կրանվիլի հաշտութիւնը։ Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջեւ իրերը լաւ երեւոյթ մը կը վերստանան, և կ'երեւի թէ գաղթային խնդրոյ պատճառաւ այս օրինակ անհաճոյ գրժտութեանց տեղի չպիտի թողուի այսուհետեւ։ Պիզմարք իշխանը փութաց մերժել՝ Բամբերուի կողմէ Վիքդորիա անգլիական կղզւոյ վրայէն բրիտանական դրօշին վար առնուելու ձեռնարկութիւնն, և յայտարարեց թէ կը ճանչէ Մեծին Բրիտանիոյ վերհապետական իրաւունքն այդ կղզւոյ վրայ։ Եթէ գերմանական պաշտօնականներ արդարեւ գերմանական դրօշ պարզեր էին հոն, Անգլիա գոհացում պիտի ստանայ։

* * *

Աւստրիոյ դահժառանգ իշխանն և իշխանուհին այցելութիւն մը տուին Ցունաստան, և արտասովոր պատուով ընդունուեցան հելլենական արքունեաց և ժողովրդեան կողմէ։ Այս քաղաքավարական և ուղեւորական պարզ դէպք առիթ տուաւ շատ մը քաղաքական ենթադրութեանց։ Աւստրոյ–Հելլենական համաձայնութեան կամ դաշնակցութեան մը խօսքեր լսուեցան, որ Պալքանեան երկրի ապագային վերաբերմամբ, կարեւորութենէ զուրկ խորհուրդ մը չէ անշուշտ։

—= 29 =—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱԻԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ՆԱԽՈՒՆԱՄԱԿԱՆ ՀՐԱՑԱՆԻ ՀԱՐՈՒԱԾ ՄԸ

Վայրկենի մը մէջ մերկացուցին տղան, և երեսը թրջեցին պաղ ջրով։ Նատ չանցած՝ շարժում մ'ըրաւ, աչերը բացաւ, նայեցաւ, և քանի մը խօսք արտասանեց ըսելով.

«Ա՛, դուք, Միլորտ . . . հայր իմ . . . »

Կլէնարվան չկրցաւ պատասխանել. սրտայուզութենէն կը խեղդուէր։ Մուռնգի վերայ գալով լալ սկսաւ տղուն քով, որ այսպէս հրաշքով ազատած էր։

Գ. ՊՈԼԻՍ

ՇԱԲԱԹ 9 ՄԱՐՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՈՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ԵՒ ՀԱՑ ԿՂԵՐ

Երկու իրողութիւններ կամ երեւոյթներ, զորս արձանագրեցինք անցեալ շաբթու մէջ, առիթ կուտան մեզ՝ ուշադրութիւն հրաւիրելու հայ կղերի վիճակին վրայ։ Այդ երեւոյթներու առաջինն է՝ Տօքդ. Սըմբրվիլ անուն Սկովտացի ծերունի քարոզչին ատենարանական պտոյտն, որ այժմ վերջացած է Կ. Պոլսոյ մէջ, և երկրորդն է՝ Մէնդէս դը Ռոմ լրագրին մէկ կարեւոր հրատարակութիւնն ի մասին այն յառաջդիմութեանց զորս Կաթոլիկութիւնը կ'ընէ եղեր Մեծ և Փոքր Հայաստանի մէջ։

Մեր ընթերցողք իմացած են արդէն թէ ի՛նչ մարդ է և ի՛նչ պաշտօն կը կատարէ Տօքդ. Սըմբրվիլ։ Սկովտիոյ Կլասգօ քաղաքին մէջ 40 տարի քարոզչական ու հովուական պաշտօն վարելով, իւր նիւթական վիճակն ապահոված, և իւր կենաց մնացեալ մասն աշխարհի չորս կողմը Օ. Աւետարանի և Քրիստոնէութեան քարոզութեամբ ու շատագովութեամբ անցուցնել որոշած է։ Մէկէջ մը թոշակ չատանար, և նիւթական ո՛և է ակնկալութիւն չունի անձնուիրական այս քրիստոնէավայել ձեռնարկութեան մէջ։ Տօքդ. Սըմբրվիլ անգլիերէն միայն կը քարոզէ։ Աստ մինչ կը քարոզէր՝ իւր խօսքեր կը թարգմանուէին բնիկ լեզուներու։ Սկովտացի քարոզիչը մի քանի անգամ խօսեցաւ նաեւ Հայոց։ Արդ, դիտեցինք թէ ո՛չ միայն բողոքական, այլ նաեւ լուսաւորչական Հայեր ախորժով մտիկ ըրին անոր ատենաբանութիւնները։ Տօքդ. Սըմբրվիլ իբրեւ բողոքական չէր քարոզեր։ Քրիստոնեայք համաձայնութեան կէտեր շատ աւելի ունին քան տարաձայնութեան կէտեր։ Ուստի, Տօքդ. Սըմբրվիլ կարող կը լլլէր իւր ատենաբանութեանց նիւթերն քնտրել Քրիստոնէութեան ընդարձակագոյն և բարձրագոյն մասէն յորում համամիտ են ամեն Քրիստոնեայք։ Հետեւապէս, բազմաթիւ Լուսաւորչականներ, և պատուաւոր ու բանդէտ ազգայիններ, կըրցած են ունկնդրել Սկովտացւոյն ոգելից և ազդու ատենաբանութեանց, առանց ընաւ վերաւորուելու իրենց կրօնային և ազգային զգացմանց մէջ։ Պարահանդէսի մը սրահը լցնելու չափ ատուարաթիւ հայ ունկնդիրներ փութացած են ներկայ գտնուիլ նաև Տօքդ. Սըմբրվիլի ատենաբանութեանց։

Արդ, Տօքդ. Սըմբրվիլի քարոզներուն գտած ընդունելութիւնը կը յիշեցնէ մեզ սա տխուր որչափ ակներեւ իրողութիւն թէ, քարոզելու կարողութիւնն աչքի զարնելու կերպիւ պակաս է մեր կղերի մէջ։ Աչե՛ւէզ ընթերցողներ գտնելու համար պէտք չունի ազգային մնապարծութիւնը շոյելու։ Օտարազգի քարոզչի մը գովեստ տուած ատեն դառնալ ընդդատել ազգային քարոզիչներ՝ ոմանց մոլեռանդից կրնայ թուիլ չազգասիրական գործ մը։ Բայց այդպիսի կարճատեսութեան և խաւարամտութեան ժամանակներն յուսանք թէ անցած են, մեր ժողովրդեան դոնէ քիչ շատ բան հասկցող մասին համար։ Ազգային վիճակի բարւոքումն չենք կրնար ակնկալել ո՛չ մէկ ուղղութեամբ՝ եթէ շարունակենք գերդեցիկ պարբերութեանց ներքեւ աքօղել մեր բուն վէրքեր։ Ունինք խորուն վէրքեր, և անոնց մէջ ո՛չ յետինն է, ո՛չ ալ նուազագոյն ինչպէս արտադրողն է՝ հայ կղերին ամենամեծ մասին իւր բարձրը կոչման չհամապատասխանող վիճակի մը մէջ գտնուիլն։ Ամեն ժամանակ, բայց մանաւանդ Մեծ Պահոց միջոցին, ամեն ազգասէր Հայու սիրտը ծակելու չափ ուշադրութիւն կը գրաւէ սա իրողութիւն թէ, «ուրդ ը ...» մեր եկեղեցեաց մէջ։ Կ'ընդունինք թէ մասի վրայ համրուած մի քանի եպիսկոպոսներ ունեցած ենք, որք գիտցած են Քրիստոնէութեան և բարոյականի վսեմ սկզբանց վրայ ժողովրդեան սրտին իսկ խօսիլ, և որոց քարոզները մայրաքաղաքիս ազգայնոց համար մէկ մէկ մեծ դէպքեր եղած են։ Բայց սովորական վիճակի մէջ, և մեր եկեղեցեաց մեծագոյն մասին մէջ, քարոզիչներու պակասութիւնն ամենացուրտ տպաւորութեամբ մը կը համակէ զմեզ։ Կիւրակի և տօնական օրերը լսուած քարոզներու ամենամեծ մասին մէջ ո՛չ սիրտ կայ, ո՛չ իմաստ, ո՛չ ալ արուեստ։ Սիրտ չկայ. ժողովուրդը չազդուիր, և մեր հոգեւոր Հարց խօսքերը բնաւ տպաւորութիւն չեն ունենար ժողովրդային բարուց վրայ։ Զենք կարծեր սակայն որ այս դիտողութիւնն ընել կարելի լլլէր Տօքդ. Սըմբրվիլի պէս քարոզիչներու սովորական ունկնդրաց համար։ Մեք դիտեցինք թէ Տօքդ. Սըմբրվիլի ատենաբանութիւնք ի՛նչ տպաւորութիւն կ'ընէին ամենէն աւելի աշխարհասէր և ամենէն աւելի աղտամիտ համարուած լուսաւորչական ազգայիններու վրայ իսկ, և կը հետեւցնենք թէ կարելի չէ որ այսպիսի քարոզչի մը սովորական ունկընդրաց բարք ու վարքին վրայ զգալի տպաւորութիւն մը չընեն այնչափ կենդանի, այնչափ սրտառուչ, այնչափ համոզիչ քարոզութիւնք։ Դժբախտաբար, ո՛չ միայն զգացման կողմէ չորութիւն, այլ նաև իմաստի կողմէ աղքատութիւն կընչմարուի մեր հոգեւոր Հարց քարոզութեանց մեծագոյն մասին մէջ։ Եւ բնական է որ այնպէս լինի։ Մեր քարոզիչ վարդապետք և եպիսկոպոսք ամենամեծ մասամբ հետամուտ չին կարդալու, հմտանալու և քարոզելու համար նոր տեսակէտներ, նոր դաղափարներ դտնելու։ Անոնք շատ աւելի տրամադիր են օրաթերթեր կարդալու, ազգային–քաղաքականութեամբ զբաղելու, և ժողովական ու կուսակցական գործերով ու հաշիւներով պարապելու, քան իրենց միտքը մնուցանելու Սուրբ Գրոց և նախնի Սուրբ Հարց հոգեշունչ գրուածներով և ընդհանրապէս կրօնային ու բարոյական ուսումնասիրութեամբ։ Երբ վարդապետի վերդարն առած են, կը կարծեն թէ ամեն ինչ լրացեալ է, թէ այլ ևս ոչինչ սովրելու և մտածելու պէտք ունին, ժողովրդեան բարոյական ու կրօնական դաստիարակութիւնը կազմելու համար։ Ի՞նչ կարելի է ուրեմն ակնկալել անոնց քարոզութիւններէն.— Միշտ մի և նոյն հատատատիպ խօսքերը դժոխոց կրակներուն և երկնից արքայութեան վրայ։ Եթէ երբեմն դուրս ելնեն այս նեղ շրջանակէ, այն ալ անձնականութեանց և օրուան խնդրոց մէջ մտնելու համար է, եկեղեցւոյ բեմը փոխադրելով Ազգ. ժողովոյ և Կրօնական ժողովոյ ընթացիկ վէճերը։ Պէ՞տք է միթէ զարմանալ որ տարուէ տարի կը պակսին եկեղեցի յաճախողները։ ժողովուրդը կը կրթուի, նոր սերունդը կը զարգանայ, և չի կրնար գոհանալ այն հասարակ խօսքերով որովք կը շատանային մեր հարք։ Հարկ է նոր ոգի մը, նոր իմաստներ, նոր հորիզոններ, նոր տեսակէտներ՝ քրիստոնէութեան և բարոյականի վսեմագոյն սկզբանց բացատրութեան մէջ։ Դրէ՛ք զատնը մեր եկեղեցեաց մէջ, և ապահով են եթէ անոնք վերստին պիտի լցուին հաւատացեալից և մինչեւ իսկ անտարբերներու հոծ բազմութեամբ, որք պիտի գան՝ ո՛չ միայն աղօթելու, այլ նաեւ բան սովրելու, իրենց սիրտն ու միտքը միանգամայն կրթելու։ Եթէ ասոր համոզուելու համար փաստի պէտք կայ, յուսանք թէ Տօքդ. Սըմբրվիլի քարոզչական փայլուն պտոյտն ընձեռած է զայդ փաստ։

Մեր եկեղեցեաց մէջ լսուած քարոզներուն մեծագոյն մասն ո՛չ միայն զգացումէ և իմաստէ, այլ նաեւ արուեստէ զուրկ է, ըսինք։ Բայց արուեստ ըսելով արուեստականութիւն չհասկցուի։ Արուեստականութիւնն անյաջող քարոզիչներու արուեստն է։ Եթէ կայ դաստիարակի արուեստ մը։ Եթէ կայ հրապարակագրի արուեստ մը։ Եթէ կայ փաստաբանի արուեստ մը, կա՛յ նաեւ քարոզչի արուեստ մը։ Ի՞նչ քարոզիչն է միանգամայն դաստիարակ մը, հրապարակախօս մը, և փաստաբան մը։ Կաթոլիկ և բողոքական եկեղեցեաց պաշտօնեայք իրենց արուեստ կը սովրին և կը մշակեն քարոզչութիւն։ Այս է գլխաւոր դաղտնիք մը անոնց աշխարհածանօթ յաջողութեան։

Ազգային մեծ պէտք մ'է արդ՝ հոգ տանիլ որ մեր վարդապետաց և եպիսկոպոսաց մէջէն հմանին հմուտ և պերճախօս քարոզիչներ, կրօնային և բարոյական առողջ կրթութիւն մը տալու մեր ժողովրդեան, և կրօնային անտարբերութիւնն հալածելու մեր նոր սերնդեան մէջէն։ Հայ կղերն ամեն ինչ արտաքին աշխարհէն պէտք չէ ակնկալէ։ Ինքնօգնութիւնն հայ կղերին մեծագոյն միջոցն է՝ իւր ինչ ակներեւ պակասները լրացնելու և ինքզինք ժամանակիս պէտքերուն առաւել յարմար հանդիսացնելու համար։ Զենք կարծեր որ կարեւոր ձեռնարկ մը կարենայ լինել հայ կղերին բարձրագոյն կրթութիւն մը տալու համար, երբ դժբախտաբար անցած կը մնայ մեր նոր սերնդոց իսկ բարձրագոյն կրթութեան խնդիրը։ Բայց իրարու օգնելով, և կեցող վանական և այլ հատատութիւնները կարգի դնելով, հայ կղերը տակաւին շատ բաներ կրնայ ընել։ Ամեն պարագայի մէջ, պէտք չէ մոռնալ թէ, անուններուն և անհանդուրժելի թերութիւն մ'է որ հայ ժողովրդեան պէս կրօնական և կրօնասէր հասարակութեան մը մէջ Դիւանեսի լապտերով հարկ է փնտռել քիչ շատ հմուտ և խօսիլ գիտցող քարոզիչներ։

* * *

Մէնդէս դը Ռոմ ին նկարագրութիւնն ի մասին Կաթոլիկութեան յառաջդիմութեան ի Հայս յոյժ չափազանցեալ է անշուշտ։ Բայց հետաքրքիր միտք մը և ազդասէր սիրտ մը անտես չեն առնուր երեւոյթներն՝ այն միակ պատճառաւ թէ չափազանցեալ է անոնց նկարագրութիւնը։ Կաթոլիկ թերթին յօդուածագիրը ցոյց տուած էր երկու պատճառներ, որք ամեն պարագայի մէջ առաւել կամ նուազ նպաստամատոյց են

Ցունաստան կը փափաքի ապագայի քաղաքական հաշուոց և կարգադրութեանց մէջ ապահով կուսակցութիւն մ'ունենալ, և պաշտպանել Հելլենութեան ապագայն ամէն անակնկալ փորձանքի դէմ, յորմէ երկչելու տեղի ունին փոքր ազգերը։ Բայց ո՛չ թէ լրագրական ենթադրութիւններն, այլ դէպքերն են որ ցոյց պիտի տան թէ ո՛ր ազգութեան ճշմարտութիւն կայ աւստրոյ-հելլենական դաշնակցութեան մը խորհրդոյն մէջ։ Դիտելի զուգադիպութիւն մ'է սակայն որ ճիշդ այս միջոցիս չատ կը լսենք «Պալքանեան Դաշնակցութեան» և «Արեւելեան Դաշնակցութեան» խօսքեր, որոց ամենուն ալ կէտ նպատակն կը կազմէ՝ Ցունաստանէն ցՌումանիա և Կ. Պոլսէ ցՊելկրրատ տարածուող երկրաց ապագան։

* * *

Թէեւ անգլոյ-ռուսական պատերազմի մը պատահականութիւնն անհաւանական կը մնայ միշտ, բայց ամէն հոգ ու երկիւղ փարատած չէն, քանի որ երկուց կառավարութեանց միջեւ բանակցութիւնք՝ ի մասին որոշման ափղանեան սահմանաց՝ յաւանգիմութիւն չեն ըներ։ Ամէն պարագայից մէջ պատրաստ գտնուելու համար, Մեծն Բրիտանիա կը շարունակէ իւր պատերազմական պատրաստութիւններ։ Ռուսիա եւս անշուշտ պարապ չի կենար. որովհետեւ, ինչպէս ցոյց տուինք վերջերս յատուկ յօդուածով մը, Կեդրոնական Ասիոյ մէջ մեծ պատերազմ մը մղելու համար, Ռուսիա Անգլիային նուազ պատրաստութիւն ունի այսօր։ Կը լսենք սակայն թէ Կաւկասիայէն միշտ զօրքեր կը ղրկուին դէպ յանդիպապետեան երկիրը։ Ցամաքի ճամբով բուն Ռուսիայէն ի Կեդր. Ասիա զօրք ղրկել շատ երկար կը տեւէ։ Ուստի, Սեւաստօբօլի և Օտէսայէ զօրքերը շղթեանով կը ղրկուին Պաթում։ Անտի Կաւկասեան երկաթուղին կը փոխադրէ զանս ի Պագու. և Պագուէ շղթեաւոր կը տանին զանոնք մինչեւ Թիւրքմէնեանու երկրին սահմանագլուխն, ուստից ցամաքի ճամբով և անապատներու մէջէն պարսին երթալ դէպի Հարաւ։ Այս դիւրութիւններէ զուրս մնան զրկելու նպատակաւ է որ Անգլիա կը խնդրէ մուծանել իւր նաւատորմ ի Սեւ ծով, և հոն եւրոպական և ասիական եղերաց միջեւ Ռուսիոյ հաղորդակցութիւններն ընդհատել բոլորովին։ Կ'ըսուի թէ անգլ. նաւատորմ մ'ալ Պալթիկ ծովը պիտի ղրկուի. մինչ երրորդ նաւատորմի մը պաշտօնը պիտի լինի բաց ծովու վրայ հալածել ռուսական նաւերը։ Վերջապէս, անգլիական նաւատորմէն չորրորդ մաս մը պիտի գործածուի զորք և ռազմամթերք փոխադրելու Հնդկաստանի այն կէտերուն վրայ, որք մերձագոյն են ափղանեան սահմանագլխոյ և ունին երկաթուղոյ հաղորդակցութիւններ։

Բայց կը կարծուի միշտ թէ այս պատրաստութիւնք Անգլիոյ կողմէ կը կատարուին՝ պարզապէս ազդելու համար Ռուսիոյ խորհրդոյ վրայ, ցոյց տալու համար թէ Մեծն Բրիտանիա մտադիր է խօսքով չչատանալ այս անգամ։ Վէճին անմիջական նիւթն,— Թիւրքմէնարնակ կամ ափղանարնակ մի կամ երկու գիւղաքաղաքի խնդիրն, — անշուշտ չարժէր մեծ պատերազմ մը. և վերջին ժամուն իրաւախոհութիւն մը կրնայ դոյանալ։ Պ. Կլատսդոնի ծանուցած առժամանակեայ համաձայնութիւնն, որոյ զօրութեամբ Ռուսք և Ափղանք քայլ մը դէպ յառաջ չպիտի երթան իրենց արդէն գրաւած վայրերէն, կը գործադրուի առ այժմ, և հոգ պատճառող պարագայն սա է միայն թէ, այս առժամանակեայ կարգադրութեան միջոցին վերջնական համաձայնութիւն մը չէ կրցած դոյանալ տակաւին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երուսաղէմի պարտուց բարձման Ցանձնաժողովը չարաթ օրն՝ ի ներկայութեան Պատր. Տեղապահ Ս. Հօր Նիստ ընելով՝ լսեց Ազգ. Վարչութեան այն որոշմանդիրն, որ կը ծանուցանէր թէ Ցանձնաժողովոյ առ Վարչութիւն մատուցած բոլոր առաջարկութիւններն ընդունուած են թէեւ, սակայն լիազորութեան խնդիրն առ այժմ վերապահել արժան դատուած է, մինչեւ որ այս մասին Ազգ. Ժողովոյ կարծիքն ալ առնուի և ըստ այնմ ապա գործադրուի։

Ցանձնաժողով իւր գործառնութեանց ձեռնարկելով, յանձնարարեց Պատր. Տեղապահ Հօր որպէսզի մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհրդոց շրջաբերական մը ուղղելով, ըստ վերջին պետական մարգահամարի ցուցակաց հայազգի արուներու ցանկը պահանջէ։ Ցանձնաժողովն՝ ըստ յիշեալ ցուցակաց իւրաքանչիւր թաղի վրայ արդար բաշխումի պիտի ընէ վճարելի արոց բաժիններն ի բարձումն Երուսաղէմի պարտուց։

Ցանձնաժողովն իւր գործառնութեանց գործադրութեանը դիւրութիւն մը տալու համար, խնդրեց Վսեմ. Ց. Նուրեան էֆէնտիէ, որ գէթ առժամապէս իրրեւ ատենապետ ստանձնէ և վարէ պաշտօնական գործողութիւններն և ի հարկին ինքնատ կոչէ զՑանձնաժողովն ի խորհրդակցութիւն։

Ըստ վերջին որոշման Ազգ. Վարչութեան Բաղ. Ժողովոյ, Պատրիարքարանի պաշտօնեաներէն Սեպուհ էֆէնտի Բալատեան Տիվրիկի Ազգ. կարուսոց հոգաբարձութեան սենեակն երթալով, սնուցիչներն ու դրամներն և սենեկին դուռն կնքեր է, նկատելով որ նոյն հոգաբարձութիւնն ըմիոսա կը դտնուի տակաւին Պատրիարքարանի վերջին որոշման, և անդամներէն ոչ ոք կը պատասխանէ իւր հրաւէրին։

Շաբաթ օրը խումբ մը Տիվրիկցի ազգայինք Պատր. Տեղապահ Հօր ներկայանալով, բողոքեցին Պատրիարքարանի այս անօրինութեան դէմ ընդդէմ իրենց հոգաբարձութեան գալուոր իրաւանց, որ անկախօրէն վարած է ցարդ իւր պաշտօնը։

Դեր. Տեղապահն ընդունելով Տիվրիկցւոց այս անձինքն որ հնազանդութեան դովել իօրինակը տալով հնազանդին Ազգ. Վարչութեան և համբերին առ ժամանակ մը, սակայն նոքա սպասանելեօք մեկնելով ի Պատրիարքարանէ, կը դիմեն ուղղակի հոգաբարձութեան սենեակը, կնիքները կը քակեն և դարակներն ու սնուցիչները կը բանան։

Պատր. Տեղապահն լսելով Տիվրիկցւոց այս յանդգնութիւնը, անմիջապէս ազդու անօրէնութեան մը ձեռնարկելու փութաց ի պատիժ պարագլխոց այս անհնազանդ խմբակի։

Տիվրիկի նոյն հոգաբարձութենէ հրաժարեալ Յակոբ էֆ. Զօրանեան երեկ Տեղապահ Հօր քով երթալով ծանոյց թէ Տիվրիկցիք իրենց յանդգուն ձեռնարկին նկատմամբ իւր միջոցաւ ներում կը հայցեն, և յայտարարեց թէ պատրաստ են ամենայնիւ համակերպիլ Ազգ. Վարչութեան որոշման։

Պատ. Տեղապահն այսօր հարկ եղաւ ն ի գործ պիտի դնէ ի գործադրութիւն Պատրիարքարանի որոշման։

Դալաթիոյ Կարուսոց հոգաբարձութիւնն, որ անգամք են Հաճեան Անտոն, Նորատունկեան Յարութիւն և Հարենց Աւետիս էֆէնտիներ, 1884 յունիս 24ին իւր եռամեայ մասակարարութեան հաշուեցոյցը մատուցած լինելով Ազգ. Վարչութեան Բաղ. Ժողովոյ, Պատր. Տեղապահ Դեր. Դէորդ Ծ. վ. Ռուսեանցեան նոյն Ժողովոյ կողմէ պաշտօնագիր մ'ուղղած է յիշեալ հոգաբարձութեան, յորում գովելով այն ջանքերն զոր հոգաբարձութիւնն ի գործ դրած է իւր պաշտօնավարութեան միջոցին՝ պարտքերը նուազեցնելու համար, Ժողովոյն գոհունակութիւնը կը յայտնէ և կը յուսայ թէ հոգաբարձութիւնն այսուհետեւ եւս պիտի չարունակէ իւր խնամքներն կալուածոց մնուցիկ վիճակին բարւոքման համար։

ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ ԽՆԴԻՐՆ Ի ԿԱՒԿԱՍԻԱ

Նուէրք Աբդուլ Համիտ խմբագրական յօդուած մը նուիրած Հայոց ուսումնարանաց փաման խնդրոյն, ուր յառաջ կը բերէ այն օրէնքն որ Կաթողիկոսի եւ Սինոդի իրաւունքը կը սահմանէ։ Ռուս թերթը խօսելով այն կէտի վրայ թէ Կաթողիկոսի բացակայութեան ժամանակ «կարելի է լուծել խնդիր մը որ իրմէ կախեալ է», այս առթիւ հետեւեալ օրէնքը յառաջ կը բերէ.

«Օրինագրքի 943 յօդուածի մէջ ըսուած է թէ այն գործեր, որոց վրայ Կաթողիկոսը վճռական ձայն ունի, Սինոդը եւ ոչ մի պարագայի մէջ իրաւունք չունի վճռել զայնս երբ Կաթողիկոսը բացակայ է։ Կաթողիկոսական աթոռի թափուր ժամանակ այսպիսի գործերու լուծումը կը յետաձգուի մինչեւ նոր կաթողիկոսի ընտրութիւնը։»

Փետրուար 25ին կէս օրուան ժամը տասն երկուքին փակուեցաւ Թիֆլիզի Հայոց Գայիանեան օրիորդական բարձրագոյն դպրոցը։

Փետրուար 23ին փակուեցան Դանձակ քաղաքի Հայոց հոգեւոր դպրոցները։

ԵՐԵՒԱՆԻ ԴԻՊԵԼԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

Աբէ-Լեւի ընթերցողք կը յիշեն անշուշտ որ Նուէյտ Աբդուլ Համիտ առաջինն երբ որ հանձնակեցաւ Երեւանայ գատաւոր Ֆրէյդանտի խորհրդոյն թիւնները հրատարակել Երեւանայ հանրածանօթ դէպքերու առթիւ։ Ֆրէյդանտ իւր անձն պաշտպանելու համար, ինչպէս կը հաղորդէ Նուէյտ Աբդուլ Համիտ, հեռագրեր ուղղած է մայրաքաղաքի լրագրաց։ Այս հեռագրեր միեւնոյն բովանդակութիւնն ունին, ուստի, կը չատանանք միայն ասա յառաջ բերել Բաուէյտ Վէրտոսոդի մէջ հրատարակուածը. «Կը խնդրեմ ձեր լրագրի յարգելի կարդացողներէն միոյն մէջ յայտարարէք որ Բաուէյտ Վէրտոսոդի, նոյնպէս և մայրաքաղաքի միւս լրագիրներու մէջ Նուէյտ Աբդուլ Համիտէի 361 համարէն արտատպուած տեղեկութիւնները մեզ տացածին են։ Նուէյտ Աբդուլ Համիտէի այդ յօդուածն խումբ մը Հայերու ատելութեան արդիւնք է, այն Հայերուն որ իմ քննութեամբս ոսոխականութեան խուզարկութեան ենթարկուած են։

Նուէյտ Աբդուլ Համիտէի սոյն հեռագիրն արտատպէլէ յետոյ կը յայտնէ. «Այս հեռագրէն կը հետեւցուի թէ մեր լրագիր յանցապարտ է այն պատճառաւ որ անուներուն թեթեւամտութեամբ մը թոյլ տուած է իրեն խմբագիր մ'անձնական ատելութեան գործիք լինել ընդդէմ Պ. Ֆրէյդանտի։ Այն ժամանակ մենք, կ'ըսէ ռուս թերթը, չէինք ցանկար վիճաբանութեան մէջ մտնել Պ. Ֆրէյդանտի հետ. իսկ այժմ մենք պիտի աշխատինք բոլոր ճշմարտութիւնը պարզել»։

Ապա ընդարձակօրէն կը գրէ Ֆրէյդանտի գործոց մասին, զորս կը խոստանայ ընդ հուպ հաղորդել մեր ընթերցողաց։

Նիկոմիդիոյ առաջնորդական վիճակին հայ ժողովուրդ յուզած կ'երեւին իրենց առաջնորդ Դեր. Ստեփան Ծ. վարդապետ Յովակիմեանի դէմ եղած հրատարակութեանց համար, որոց պատճառաւ Դեր. առաջնորդն հրաժարական մատուցած է տեղւոյն Գաւառական ժողովին։ Ինչպէս որ ասկէ մէկ երկու շաբաթ առաջ Ատապազարէն, Ալմալուէն, Սապանճայէն թաղական խորհրդոց քահանայից և բազմաթիւ անձանց ստորագրութեամբ խնդրագրեր եկած էին ի Պատրիարքարան, որով ընտրակալութիւն կը յայտնէին Դեր. առաջնորդի տառնամեայ պաշտօնավարութեան մասին և կը խնդրէին Դեր. Տեղապահ Հօրմէ նորվերահաստատել իրենց առաջնորդն, այսօր նոյնպէս Մեծ-Նոր-գիւղէն, Միկադիւղէն և Զէյնկիւղէն թաղական խորհրդոց, քահանայից և ժողովրդեան ստորագրութեամբ նոյն նպատակաւ ադերսագրեր եկած են ի Պատրիարքարան։ Այս հանրագրոց բովանդակութիւնն է հետեւեալը.

«Նիկոմիդիոյ վիճակին Առաջնորդ Դեր. Տ. Ստեփանոս Ծ. Վ. Յովակիմեան, իւր անխոնջ գործունէութեամբն և ազգասէր օգտաւէտ գործերով վիճակային ժողովրդոցս համակրանքն յինքն գրաւած է (որոց մանրամասնութիւններն ի հարկին բացատրելու պատրաստ եմք)։ Ցեսնելով այժմեր լրագրաց մանց մէջ իրեն դէմ եղած հրատարակութեանց պատճառաւ Ն. Գերապատուութիւնն հրաժարագիր մատուցած է առ Նիկոմիդիոյ Պատր. Վարչութիւնն, վասն որոյ Գերապատիւ Տէր, Պատրիարքական Տեղապահ Կ. Պոլսոյ, ստորագրեալս յանուն ժողովրդեանս մերոյ և հանրագրովս մատնելով Զերդ Գերապատուութեանն, կը յայտարարենք որ մեք ըստ ամենայնի գոհ եմք մեր առաջնորդ Ս. Հօրմէն և կրնամ եմք նորա առաջնորդութեան ընթ ամենայնի արժանաւոր բարեմասնութիւններն և հետեւեալ՝ երբեմն-պարտ առ Նորին Գերապատուութիւն և ի դիմաց մեր հաստատութեան՝ կը խնդրենք Ձեր Գերապատուութենէն որ վերստին բարեհաճիք վերահաստատել զնորին Գերապատուութիւն յառաջնորդութեան իւրում» պատկերով ժողովրդեանս փափաքն որ կուզէ իւր Առաջնորդ քրիստոնեան Հովիկն կրկին իւր աթոռին վրայ տեսնել, որով յոյժ շնորհապարտ կը կացուցանէք զմեզ։

Նմանօրինակ գրեր ուղղուած են Նիկոմիդիոյ գաւառական փարչութեան եւս։

Զէյնկիլիրի թաղական խորհրդոյ անդամց, քահանայից եւ այլ բազմաթիւ անձանց ստորագրութեամբ գիր մ'եկած է ի Պատրիարքարան, որով կը յայտարարեն թէ Նիկոմիդիոյ Դեր. առաջնորդի վերջին ժամանակներս Զէյնկիլիրի համար կատարած քահանայական ձեռնադրութիւնը ժողովրդի խնդրանօք և ազատ կամօք կատարուած է։

Տ.ոբթ. Ճերրահեան էֆէնտիի անօրինութեամբ և խմբագրութեամբ Դանչ Աչհեոթչ անուն շաբաթաթերթի մ'սկսաւ հրատարակուիլ որ կը պարունակէ բովանդակութիւն մը բժշկական, երկրագործական և արհեստական նիւթոց վրայ տեղեկութիւններ։ Ցաջողութիւն կը մաղթենք մեծարոյ բժշկին ձեռնարկած սոյն ոգեւորակար աշխատութեան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն երրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան ընծայեց գերմանական Նոր Ցոյզ Ալէքսանդր Զաքրոնն և Թանլոր լրագրաց տնօրէններուն։ և չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Պուլղարիոյ նամակատան տեսուչ Եուվանօֆ էֆէնտիի։

Շաբաթ օրը Պարսկաց Նէվրուզի տօնին առթիւ, արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Ֆախրի պէյ Պարսկական դեսպանատունն երթալով չնորհաւորեց զիսորհրդական Միրզա Ճէվատ Խան։ Մայրաքաղաքիս երեւելի պարսիկ վաճառականներէն ոմանք ոմնձամբ և ոմանք այլեւոմներ զրկելով չնորհաւորեցին զնորին Վսեմութիւնն։

Պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին խան ևս Թէհրանէն հեռագիր մը ուղղելով չնորհաւորեց զիւր խորհրդական։

Վեհ. Սուլթանն Թիւնապահ Վէլի Բիզա փաշայի համար թէպէտ և ծանուցուեցաւ թէ նախընթաց օրը պիտի մեկներ ի Պէրլին, սակայն Ն. Վսեմութիւնը չկրնալով չգնահատել հանիլ, վաղուան թոյլատրեր է զիւր ուղեւորութիւնը։ Վէլի Բիզա փաշա Ն. Կ. Վեհափառութեան կողմէ Իմթիյազի սանկարու պատուանշանն ինչպէս և կայսերական ինքնագիր նամակ մը կը տանի յանձնել Դերմանիոյ գահաժառանգ իշխանին։

Վէլի Բիզա փաշա պաշտօն ունի միանգամայն ներկայ գտնուելու Պիզմարք իշխանի 70րդ տարեդարձի հանդիսին և Վեհ. Սուլթանին չնորհաւորութիւններն յայտնելով, Իմթիյազի պատուանշանն ընծայել այս առթիւ Ն. Բարձրութեան։ Այս առաջին անգամն է, կարծեմք, որ այս պատուանշան կը նուիրուի արքայական ընտանեաց չ'պատկանող անձի մը։

Վեհ. Սուլթանի պատուիրակը միանգամայն Օսմանիէի ակադեմիա պատուանշանք պիտի ընծայէ Կ. Պոլսոյ Դերմանական նախորդ դեսպան և այժմ Դերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար Հաձֆէլտ կոմսին։

Երէկ Գերմանիոյ կայսեր ծննդեան 88րդ տարեդարձը լինելով, առաւոտուն հանդիսաւոր արարողութիւնք կատարուեցան դեսպանատան մատրան մէջ, յետ որոյ դեսպանը՝ Պ. Բաուվիճ դեսպանատան մեծ դահլիճին մէջ ընդունեց իւր պաշտօնատարաց, և դերմանահպատակ երեւելեաց չնորհաւորութիւններն։ Կայսր պաշտէն յատուկ պաշտօնատար մը դեսպանատուն դնաց ի չնորհաւորութիւն։ Նոյնպէս արտաքին գործոց նախարարի քարտուղար–թարգման Կիւլպեան Միքայէլ էֆէնտի Դեսպանատուն գընաց ի չնորհաւորութեան։

Մինչդէռ, Օսմ. պահակ շղթենարն, բան սովորութեան, թնդանօթի 21 հարուածով ողջունեց գերմանական դրօշակն։

Կայս. կառավարութեան կողմէ Պ. Հիրշի գէմ բացուած դատը ներկայացած էր առեւտրական երկրորդ Ատենն որ երկու նիստ ըրաւ երկու կողմանց փաստերը լսելու համար և այս շաբաթ օր իւր վճիռը տուաւ։

Մերսէֆդուլի Աղէքսանդր էֆէնտի յենելով Պ. Հիրշի օտար հպատակ լինելուն և այլ օրինական կէտերու վրայ, առարկած էր թէ Առեւտրական երկրորդ սենեակն անձեռնհաս է այս դատին քննութեան համար։ Դատարանն իրաւունք տալով պարոն Հիրշի փաստաբանին, ինքզինքն անձեռնհաս յայտարարեց։

Օսմ. սպայակոյտի զօրավարներէն Միրիվիա Հիւսնի փաշա, որ յետաձգած էր զիւր ուղեւորութիւն, շաբաթ օրը մեկնեցաւ մայրաքաղաքէն ի Փարիզ. ուր ներկայ պիտի գտնուի Սիւէզի ջրանցի ազատ նաւարկութեան խնդրոյն համար գումարելի միջազգային ժողովոյն։ Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Ամէնքի Օսմ. դեսպան Թէվֆիգ պէյ ևս Փարիզ կերթայ սոյն ժողովոյն ներկայ գտնուելու համար՝ իբր մին Օսմանեան պատուիրակաց։

Մանիֆէոր Օրիանթալ Թէհրանէն իւր ստացած մանաւոր տեղեկութեանց յինլով, կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Շահն որոշեր է Միրզա Մոհսին խանն յատուկ պաշտօնով Եւրոպա, և դլխաւորաբար ի Պէրլին ուղարկել, Պարսկաստանի և Ափղանստանի սահմանագլխոց դծման խնդրոյն մէջ Պարսկաստանի շահերը պաշտպանելու համար։ Վերադարձին, Մոհսին խան արտաքին գործոց նախարար պիտի անուանի եղեր և Վեհ. Շահին պիտի ընկերակցի յունիս կամ յուլիս ամսոց մէջ յԵւրոպա ընելիք ճամբորդութեան ժամանակ։

Վեհ. Սուլթանն իմանալով որ Իսկենդրիոյ մէջ նոր մզկիթ մը կառուցուած է, հրամայեց իւր անձնական գանձուն նախարարութեան որպէս զի այդ մզկիթը դնէ և արծաթեայ աշտանակներ ու թանկագին գորգեր զրկէ մզկիթին մէջը զարդարելու համար։ Պատատան փաշայի մեծերանոցի երկրորդ անօրէն Օսման պէյի յանձնուեցաւ այս ընծայներն իսկեպոլու տանիլ։

Սելանիկի կուսակալ Հագգը փաշա շարաթի օրն իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։ Սելանիկէն առնուած լրոց նայելով, մեծամեծ պատրաստութիւնք կը տեսնուին անդ նորընտիր կուսակալին ընդունելութեան համար, որոյ վրայ մեծ յոյսեր դրուած են գաւառին վարչութեան բարւոք մատակարարութեան համար որ վերջին ժամանակներս այնքան ուշադրութեան առարկայ եղաւ։

Հագգը փաշա մեկնելէ առաջ պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալ իւր հրաժեշտի ողջոյնները մատուցանելու համար, եւ Ն. Կ. Վեհափառութեան մանաւոր յարգանաց արժանացաւ ու ինչ ինչ հրամաններ ստացաւ։

Օսմ. Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը, կ'ըսէ Լա Թիւրքի, որ 1881ի դաշնագրով Եւրոպացի արժէտերաց թոյլատրած է, զգալի առաջդիմութեան մէջ է։ Ցիշեալ պարտուց տնօրինութեան կողմէ Վարչութիւնն ներկայացեալ տեղեկագիրը ցոյց կուտայ թէ 13000 տարուց Բ. վերջանէին մէջ (1/13 սեպտ. 84—28 փետր. 12 մարտ 85) 51324, 54 ոսկւոյ առաւելութիւն մը կայ նախորդ տարուց նոյն ժամանակամիջոցին հետ բաղդատմամբ, ինչպէս և 1300 տարուց մէջ 128,25. 82 ոսկւոյ առաւելութիւն մ'եղած էր 1299 տարուց վրայ։

1299ի երկրորդ վեցամսեայն, վեց անուղղակի տուրքերն (ծխախոտ, աղ, ոգելից ըմպելիք, թղթադրոշմ, ձրկնարանք և մետաքսեղէնք) 74 ,622. 62 ոսկի արտադրած էին, մինչդեռ 1300 տարւոյ երկրորդ վեցամսեայն 801,928. 69 ոսկի արտադրած էին, այսինքն 56,306. 08 ոսկւոյ յաւելում մը, ուստից դեղչելով 6.080. 20 ոսկի, որ ծխախոտի տասանորդը կը կազմէ, կը մնայ 51,324. 54 ոսկի։

1299 տարւոյ զուտ հասոյթն եղած է 1,886,772 91 ոսկի, իսկ 1300 տարւոյ հասոյթն՝ 2,014,798. 73։ Այս գումարին մէջ վեց անուղղակի տուրքերն արտադրած են 1,508.380. 99 ոսկի՝ 1299ին, և 1,599,949. 28 ոսկի՝ 1300ին։ Ծխախոտի տասանորդն եղած է 1299ին՝ 67,738. 39, իսկ 1300ին՝ 80.144. 66։ Այս Բուսէլիի հարկը 1299ին՝ 171,090. 72 և 1300 ին՝ 185,000։ Ակնկալ կը հետեւի թէ վեց անուղղակի տուրքերն 1299ին 91,568. 29 ոսկի աւելի արտադրած են։

Ընդհանուր ծախքերն որ. 1299ին 40,437. 19 ոսկի էին, 1300ին՝ 30,295. 21 ոսկւոյ իջացուեր են, որ է ըսել 10,141. 98 ոսկւոյ խնայողութիւն մը։

Այս 10,141. 98 ոսկին բարդելով վեց անուղղակիտրոց յաւելեալ 117,883. 85 ոսկւոյ գումարին վրայ, կ'ունենանք 128,025. 82 ոսկի։

Կայսերական պաշտօնն բարձրագոյն պաշտօնատարներէն Նուրի պէյ, որ Բէյթիի ընկերութեան Բոմիսէր է, բանի մ'օրէ ի վեր հիւանդ լինելով, շաբաթ օրը կայսերական դիւանի Ա. Բարտուղար Ալի Բիզա փաշա Նորին Վսեմութեան տարանքը գնաց և առողջական վիճակն հարցուց։

Ափրիկեան Տրիպոլսոյ դաւառին խորը, երեք ամսուան ճանրայ հեռաւորութեամբ, Նուբ-Պէլէտ կոչուած երկրին իշխանը, Շէյխ-Պաղու-Պէքիր էլ-Բէ ինամ նամակ մ'ուղղելով Ափր. Տրիպոլսոյ կուսակալին, փափաք յայտներ է որ իւր փոքր պետութիւնը Թուրքիոյ թեւարկութեան ներքեւ դրուի։ Նուբ-Պէլէտ առեւտրական շահաւոր կեդրոն մ'է և Տրիպոլսոյ հետ յարաբերութեան մէջ է կարաւաններու միջոցաւ որք բաղում ապրանք կը փոխադրեն ի կեդրոնական Ափրիկէ և փոխադարձաբար Նուբ-Պէլէտի արտադրութիւններն ի Տրիպոլիս։

Տրիպոլսոյ կուսակալ Ահմէտ Բասիմ փաշա՝ իբր ներկայացուցիչ Վեհ. Սուլթանին՝ փութաց սիրալիր պատասխան մ'ուղղել Նուբ-Պէլէտի իշխանին։ Այս պաշտօնագիր մեծ հաճութեամբ ընդունուեցաւ Շէյխին և իւր մարդոց կողմէ։ Հանդիսաւոր կերպիւ կարդացուեցաւ այդ գիր ի ներկայութեան Շէյխին, բոլոր պաշտօնատարաց և խուռն բազմութեան և ապրանքներ զրկուեցան իւր իշխանութեան ներքեւ գտնուող բոլոր ցեղերուն։ Շէյխին ապա փութաց պատասխանել այդ գրոյն, յայտարարելով թէ կը ճանչէ Խալիֆային գերիշխանութիւնն և թէ Ն. Կ. Վեհափառութեան ներքեւ կը դնէ ինքզինքն։ Շէյխը կապահովէ միանգամայն զկուսակալը թէ Տրիպոլսէն եկող կարաւանք կատարեալ ապահովութիւն պիտի վայելեն իւր երկրին մէջ և ամէն կերպ դիւրութիւն պիտի ընծայուի ապանոց։ (Սիմպոլ.)

Վերջերս ծանուցուեցաւ թէ Օսմանեան տպարանի տէր և անօրէն Օսման պէյ մտադիր էր թղթի գործարան մը հաստատել իւր տպարանին կից։

Լա Թիւրքի ցաւոք կը ծանուցանէ թէ այս լուր անհիմն է։ Իրաւ է թէ Օսման պէյ տպարանին կից երեք մեծ տուներ գնելով քանդել կուտայ, այլ ո՛չ թէ գործարան մը հաստատելու համար է, այլնոր չենք մը պիտի կառուցանէ անդ տպարանինկցելու և իւր գործարաններն աւելի ընդլայնելու համար։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ԲԵՐԱԳԻ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՕՊԷՐԱ

Ընդ տնօրինութեամբ պարոն Ռիչիի իտալական օպէրայի խումբն որ Ֆորֆուէ մայրաքաղաքս եկաւ այս օրերքս, առաջին ներկայացումը տուաւ չաբաթ գիշեր Բերայի Նոր Թատրոնին մէջ։

Առաջին ներկայացուած խաղն էր ՍԱԼՎԱԹՈՐ ՌՈԶԱ, որ երեկ գիշեր ևս տրուեցաւ։ Նաբաթ երեկոյ խուռն բազմութիւն կար և բազմաթիւ անձինք ոչ օթեակ գտած էին և ոչ իսկ աթոռ, այնքան մեծ ակնկալութիւն կար նոր խմբին փայլուն սկզբնաւորութեան վրայ։

Մաէսթրո Բարլօս Կոմէզի այս Սալվաթոր Ռոզա օպէրան, որ նոր կրնայ համարուիլ Պոլսեցւոց համար, արժանավայել կերպիւ ներկայացուեցաւ. բուռն ծափահարութիւնք ու գերասանաց տրուած փունջեր և պսակներ կը բաւեն յայտնելու համար թէ հանդիսականք գոհ մնացին։

Դերասանաց մէջ Պ. Սքարնէօ (Պաոլիթօ) մեծ տպաւորութիւն ըրաւ հանդիսականաց վրայ և ըստ խնդրանաց՝ կրկնեց մի սքանչելի եղանակ զոր պատուական կերպիւ երգեց։

Տիկին Բառօլի (Սօրրանօ) և Պ. Պայրն (Թէնօռ) իրենց բաժիններն ունեցան այս յաղթանակէն և այժմէն կրնանք հաստատել թէ Պոլսոյ հասարակութեան համար ունկնդրութեան արժանի թատերական խումբ մը կայ ի Բերա։

Անչառ ըլլալու համար, դիտեցնք միայն թէ խմբերգութիւնք չէին անշալի կատարելագործուած և ի հարկէ այս թերութիւնը դիւրաւ կը բարձուի, մանաւանդ երբ մի քանի ներկայացում տրուելով երգողք վարժին նոր թատրոնին և իրենց համար նոր եղող հասարակութեան։

Նուագածուց խումբը կը բաղկանայ 30 անձերէ, ամենքն ալ վարպետ։ Նուագարանաց մէջ մինչեւ իսկ դաշնակ կը դտնուի։

Վաղը գիշեր (երեքշաբթի) պիտի ներկայացուի։

ՅՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Իւրաքանչիւր ներկայացման վրայ պիտի խօսուի Աբէ-Լեւի մէջ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՆՍ ՀԱՎԱՍ

Սիդոնը, 21 մարտ

Երեսփոխանական ժողովը մերժեց առաջարկ մը որ կը խնդրէր մաքսատուրք հաստատել օտարամուտ արմտեաց վրայ։

Խոսպիկա, 21 մարտ

Մարտ 11էն 20 Սուէզի ջրանցէն անցնող շրգենաւուց թիւն է 129 և տոնարձայ հասոյթն 2,040,000 ֆրանք։

Զէթինէ, 21 մարտ

Բոսոլֆի իշխանն եւ Սթէֆանի իշխանուհին այսօր աստ հասան. ամենուրեք սիրալիր ընդունելութիւն գտան։

Հռոմ, 21 մարտ

Երեսփոխանական ժողովը մերժեց Պ. Քայրոլիի մէկ առաջարկն հողային խնդրոյն վրայ, առաջարկ որ հակառակ էր նախարարութեան։

Պերլին, 22 մարտ

Ուիլհէլմ կայսրն, անհանգիստ լինելով, իւր ծննդեան տարեդարձին առթիւ միայն իւր ընտանիքն և օտար իշխանները կրցաւ ընդունել։

Շանկայի, 21 մարտ

Զինաստանի անգլիական դեսպան Սըր Հարրի Բարքս մեռաւ։

ԱԺԱՆՆՍ ՐԻԹԹԻՐ

Ռիւ-Ռիւի հեռաբրան գրասենեակն կ. Պոլսոյ Ներկայացուցիչ Տր. Ինկլենդը հեռաբանեալ հեռաբերէ կը հաղորդէ հետ.

Սթէնք, 22 մարտ

Կ. Պոլսոյ անգլիական դեսպանատան առաջին քարտուղար Պ. Ռիչնտէլի պիտի յաջողէ Պ. Էկէրթին։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ա Զ Դ

Արեւելեան երկաթուղեայ ընկերութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ՝ մարտ 25 էն (Ն. Տ) սկսեալ կ. Պոլսէն մինչեւ Քիւչիւք-Չէքմէճէ կառավարող երթեւեկութեան ուղեցոյցը պիտի փոխուի։

Կ. Պոլիս, 21 մարտ 1885

ԸՆԴ. ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 11 մարտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 տոկոս Լոնտրայի վրայ	(պանքայի)	110
3 » » »	(վճռելիկ)	109 5/8
3 » Բարիզի »	(պանքայի)	22 95
» » »	(վճռելիկ)	23 7 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Օսմանեան Քօնսոլիտ

		Դահեկան
Երեկ երեկոյ գոց.	(Միայց. Դ. Սէրի	20 4
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	20 3 1/2
Ռերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելուս	»	19 22 1/2
Բարձրագոյն գին	»	19 23
Նուազագոյն »	»	19 22 1/2
Կէս օրին	»	19 22 1/2
Փոխառութիւն 1858)	Ա. Սէրի Գ. Կ. Ա. Ո.	36 20
» 1862)		
» 1860)		
» 1863)	Բ. » Գ. Կ. » »	20 30
» 1872)		
» 1865)		
» 1869)	Ը. » Գ. Կ. Ո. »	19 20
» 1873)		

Իւնիֆիէ Եգիպտական

Երեկ իրիկուն գոցուելուս	76	5
Այս առաւ. բացուելուս Գ. Կ.	76	
Կէս օրին	76	2 1/2

ԲԱՆԿՆԵՏՈՒՄՈՒԹ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Գ. Կ. Անգ. Լ.	3	16
Բրէտիտ ժէնէրալ	» » Օսման. »	7	7
Պանք տը Գոնս	» » » »	5	25
Սօս. Շանտ է վէլէօր	» » » »	3	28
Թրամուէյ	» » » »	277	1/2
Բուլգէրի երկաթուղի	Ֆր.	48	
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	408	
Բանքնոթուզը Լաւրիօմի	»	68	

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 Ֆրանկնոց	»	87 21
Անգլիական ոսկի	»	110 4
Բալ Խրէրիալ	»	90 6
Բրիմիտ	»	51 15
Ռուսական թղթադրամ	»	8 72
» արծաթ	»	89 15
Ֆիորին	»	9 3
Մէտ. արծ. (տարբ.)	»	107 4
Վիեննոյ	»	102 25
Հինգնոյ	»	102 35
Մէճիտիէ	»	99
Պլոնտ	»	—
Թղթադրամ	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 21 Մարտ, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսոլիտ գոցուելուս	98	3/16
Ցամ. Սերի Տ. բացուելուս	17	3/4
» » » գոցուելուս	17	11/16
» » » Ա.	36	
» » » Բ.	20	3/8
» » » Գ.	17	3/8
Փոխառութիւն 1877	86	3/4
Պանք Օթօման	13	7/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	94	3/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	68	3/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	88	3/4
Տպրա Սանիէ	67	
Տօմանիալ (փոխառ. Բաշիլ)	87	3/4
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	—	
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	—	

Վիեննա, 12 Մարտ, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124	45
Օսմանեան երկաթուղի	23	70

Բարիզ, 21 Մարտ, ժամ 45 վայր. երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	բաց	110 47 1/2
» 3 %	բաց	81 80
Օսմանեան քօնսոլիտ բացուելուս		18 12 1/2
» » գոցուելուս. գ. կ.		18 20
Միացեալ պարտք Սերի Բ.		21 20
» » Գ.		18 10
» » Դ.		— —
Օսմանեան երկաթուղի		49
» Բէմիի բաժնեթուղթք		—
Պանք Օթօման		603 75
Գրեսի Լիոնէ		557 50
» Ցօնսիէ գ. կ.	բարձրացում	1388 75
Բաժնետոմս Լիոնի (գուբ. կոր.)		1290
Սուէզի ջրանցք		2080
Ռուսական 5 % 1877ի (գ. կ.)		99 3/8
Իտալական Ռանթ (գ. կ.)		98
Եգիպտական միացեալ գոց		350
Սպանիական (արտաքին) (գ. կ.)		61 1/2
Բրիօրիթէ թիւրք		405
5 % Հելլենական (գ. կ.)		352 50
2½ Լոնտրայի վրայ		25 37

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Մարտ 21, ժ. 10, վ. 30

Ֆրանս. Ռանթ, 4 1/2 %	110	52 1/2
Օսմանեան »	18	15
Եգիպտական միացեալ	350	

ՄԵՏԷՈՐՈԼՈԳԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԼԻՆ

23 Մարտ (Ն. Տ.)

	Ժ.	Վ.
Դպագումն արեւելեան Առերեւոյթ	6	0
Մուտք » »	6	14
Կէս օր (Մինչեւ ժամով) 12 ժ.	6	34
Կէս օր (ժամ ըստ Տաճկաց)	5	39
Դպագումն Լուսնի (Առերեւոյթ)	Ա. 10	44
Մուտք » »	Ե. 12	29
Դպագումն Լուսնի 23 Մարտ Երեկոյեան ժամ 7	19	

Հղորդմութիւն.

Դանդաչափ (Գոլորշ երես)	758	4
Ջերմաչափ	Ջէս. օրէն վար	9 9
Նուազագոյն ստիճան	» »	4 4
Բարձրագոյն »	իրիկուան	17 0
Խոնաւութիւն %		97
Բարձրութիւն անձրեւի 36 ժամու մէջերին		
Հաստորդ ամեղք		0 6

Ուղղութիւն հողմոյ.—Հիւսիս արեւմտեան հանդարտ։

ՄԱՐՏ 22ի Վ.ԻԻՆԿը

Դանդաչափն իջած է իտալիոյ հիւսիսային կողմը։ Հողմ արեւմուտքէն ուժգին կը փչէ դէպ ի Մերձերկրական. հարաւեան տկար Ափրիկեան ծովերեալ վրայ. փոփոխական և տկար Ադրիական և Արշիպելագոսի վրայ. հարաւային հովը տկար կը փչէ ի Վենետիկ, ի Մուլինա և յՕտէսա։

Բարեխառնութիւնն է 5 ստիճան յՕտէսա, 4 ի Ֆլորէնց, 2 ի Վիեննա, և զերբէն 11 ստիճան վար ի Բեդրապուրգ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԵՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ՈՎ Է ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ՑԱՋՈՐԴԸ

ԹԱՒՐԻԶ, փետր. 16

1884 մայիս 9ին մի պեղծիծաղ առաւօտ ժամ 9ին խուռն բազմութիւն խմբուած էր Ս. Էջմիածնի տաճարին դրան առաջ։ Վանքի բակը լի էր հեռաւոր կողմերից եկած թէ՛ խառնիճաղանճ և թէ՛ ընտիր հասարակութեան պատկանող բազմութիւնով։ Ամենքը ակնապիշ և անհամբեր սպասում էին թէ ահա կը բացուին տաճարի դռները և կ՚աւետուի հայկական ազգին ամենայն Հայոց նոր Հայրապետի անունը։ Ա.յդ միջոցին 32 պատգամաւորներ, դումարուած տաճարին մէջ՝ դռնփակ նիստ կազմելով, վճռում էին ամբողջ Հայութեան ճակատագիրը։ Բոպէն բազմախորհուրդ էր և ամենքի սիրտը տրոփում էր, մանաւանդ որ ամբողջ տարի զանազան չարագուշակ լուրեր խռովում և յուզում էին Հայութիւնը, լուրեր, որոնք ընտրողական օրերը մօտենալիս աւելի և աւելի յամառ կերպարանք էին ստանում։

Ժամը 10ը մօտենում էր։

Ցանկարծ տաճարի հարաւային դուռը բացուեց և զարհուրելի աղաղակներ, ցնծութեան, ուրախութեան գոռիւններ թնդացրին օդը։ «Կեցցէ՛ Ներսէս» ձայներն աւետեցին որ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Ներսէս ազգի կամքով կոչուած է բազմիլ Ս. Գրիգորի Աթոռի վրայ։

Ցաղթութիւնը լիակատար էր. ոգեւորութիւնը ընդհանուր...։ Ա.յդ օրից անցաւ չորս ամիս։ Իրաց վիճակը սկսեց երկիւղ ազդել։ Եւ ահա մի նոր լուր եկաւ դղրդելու հայ ազգը, թէ մայիսի 9ի ուրախութիւնը, յաղթանակը վաղաժամանակաւոր է եղել։ Մի խիստ խրատողական և դառն օրինակ աւանդուեց ազգի ներկայացուցիչներին և գործողներին, որոնք, իրենց ազգասիրական կուրութեան և ոգեւորութեան մէջ խոհեմութիւնը ձեռքից բաց թողին և չը գուշակեցին կամ չը կամեցան նախատեսել հետեւանքները....։

Բարձրագոյն կամքով ընտրութիւնները ճանաչուել էին անվաւեր մի քանի օրինական չեղումների պատճառով։

Ա.յս անգամ էլ պարտութիւնը լիակատար էր, վհատութիւնը ընդհանուր։ Բայց դեռ պէտք էր դառնութեան մրուրը մինչեւ յատակը քամել։

Ցանկարծ մի նոր լուր գուժեց, թէ մեռաւ Ներսէս....։

Ա.յս անգամ այլ եւս վհատութիւն չէր որ պատեց ամենքին. անշարժութիւն, խորին թմրութիւն, կատարեալ մեռելութիւն պատեց ամենքին և տիրեց ամենուրեք։ Ամբողջ Հայութիւնը անշարժացաւ և եռ այժմ հասկանում եմ ի՞նչ է կամենում յայտնել Գ. Գրիգոր Արծրունին, երբ ասում է. «Ներսէսի թաղումը ամբողջ Հայութեան թաղումն է»։

Ա.յդ օրից ամեն բան խոր քնի մէջ է մտել. գադրել են բոլոր կենսական գործողութիւնը. թմրութեան ենթարկուած և դատապարտուած է հայ մամուլը (գէթ մեզանում-Ռուսիայում), ենթարկուած են հայ վիճակները, մինչեւ անգամ այն լուրը թէ նշանակուած են կաթողիկոսական նոր ընտրութիւնք, թէ մօտենում է ժամը, չէ կարողանում սթափեցնել այդ թմրութիւնից։ Բայց գուցէ այդ թմրութիւնը, այդ քունը առողջարար է. բնական է որ ինչպէս ֆիզիքական ոյժերի սաստիկ վատնողութեան յաջորդում է թուլութիւն, չափազանց շարժողութեան անշարժութիւն և մի քանի ժամանակ խաղաղութեան, անդորրութեան պէտք կայ այդ ուժերը կազդուրելու, վերանորոգելու և նորից նոցա գործունէութեան ընդունակութիւն տալու, նոյնպէս և հոգեկան ոյժերի սաստիկ վատնողութիւնից յետոյ դալիս է ընդհանուր հոգեկան թմրութիւն։ Անդորրութեան մէջ կազդուրուելով՝ սպառուած ոյժերը կարող են վերստին կենդանանալ մի նոր ցնցումից։

Ա.յդ ցնցումը այժմ կայ. մօտենում է ապրիլի 19, երբ այրիացած Մայր Աթոռը պէտք է վերջապէս պատռէ ագոյ քողը։ Օն ուրեմն, սթափիլ պէտք է թմրութիւնից, հեռո՛ւ մեզանից վհատութիւն, եկեղեցի որոնել արժանաւոր յաջորդ այն Ներսէսին, որոյ անունով արոտում էին մեր սրտերը և հարցնենք ոչ թէ «ո՞վ պիտի լինի Կաթողիկոս», այլ «ո՞ւմ պիտի ընտրենք Կաթողիկոս, որպէս զի և Ներսէսին արժանաւոր յաջորդ լինի,—սիրելի և համակրելի ազգին, և արտաքին ինչ ինչ պահանջմանց եւս յարմարութիւն ունենայ»։ Եթէ անցեալի փորձը խրատ է ապագայի համար, եթէ կամենում ենք ցոյց տալ այլոց թէ հայ ազգը զուրկ չէ խոհեմութիւն կոչուած առաքինութիւնից, եթէ սիրելով հանդերձ, մեր ազգային օգուտներն չենք մոռանում, որ մեզ պէս տկար ազգերի միակ զէնքը, գէթ ներկայ հանգամանաց մէջ, հեզութեամբ և ոչ յախորտանօք գործելն է,—այս մի կողմից, իսկ միւս կողմից, եթէ կամենում ենք ցոյց տալ եւ ապացուցանել աշխարհին, թէ հայ կոչուած ազգն ևս գիտէ յարգել, սիրել ճշմարիտ հայրենասիրութիւնը, առաքինութիւնը, անձնազոհութիւնը, սրբութեան, մաքրութեան գաղափարը, անկեղծութիւնը, ապա ուրեմն ընտրենք, բարձրացնենք Լուսաւորչի գահի վրայ այն Մեծ Անձն որ պահապան հրեշտակն է հայ կրօնի, որի ամբողջ կեանքը անձնուրացութիւն է ուրիշի համար, որ գիտէ միակերպ իշխել և հզօրի և տկարի, և երջանկի և թշուառի, և հարուստի և աղքատի, և անմեղի և մեղապարի վրայ, որ գիտէ «Քրիստոսի խաչն և արօրի մաճն, գրչին ու բրիչը հաշտեցնել միմեանց հետ», որի սիրով տոչորում է Հայաստանցու սիրտը, որ իր կենսաբուխ վարդապետութեամբ զովացնում է առաւպատերների սիրտը, ինչպէս կիզիչ աւազուտ դաշտի մէջ զովացնում է ծարաւեալի սիրտը մի աղբիւրի տեսքը, որ իր անձի մէջ ներկայացնում է Հայաստանի անմահ բարերարների, յորորդ դարի երանելի եկեղեցւոյ հարց տիպարը. ընտրենք ընդհանուրի Հայրիկն, ընտրենք Խրիմեան Մկրտիչ Արքեպիսկոպոսն։

Կաթողիկոսական գահին առաջին արժանաւոր յաջորդն է ուրեմն Խրիմեան Հայրիկ։

Բայց եթէ որ եւ է պատճառաւ չը յաջողի Հայրիկի ընտրութիւնը, եթէ նա հրաժարէ, կամ զինքն անկարող յայտնէ այդ պաշտօնին, այն ժամանակ դարձեալ պէտք չէ վհատիլ, զի ունինք Հայրիկի արժանաւոր յաջորդ, հաւատարիմ աշակերտ, օրն ոչ նուազ համակրելի, սիրելի է, որն ոչ նուազ յաջողութեամբ կարող է ի դլուխ հանել այն մեծ գործ, առ որ պիտի ձգտէ այժմ ամենայն Հայրապետն, այն է Հայաստանի և նորա զաւակց բարոյական վերածնելութիւնը։ Ա.յդ Հայրիկասարաս աշակերտն է Մուրատեան արքեպիսկոպոսը։

Թրէնդ ե՞ Մեզէ՞ՐԷ, — ահա այն երկու, եւ յաւերյանենք, միակ ընտրելիները, որոնց Էջմիածնի համազգային ընտրողական ժողովը պիտի գոչէ բազմելու Լուսաւորչի գահի վրայ։

Դոցա առջև ուրիշ անուններ տալը կը նշանակէ չը ցանկալ հայ ազգի բարեբութիւնը, կը նշանակէ չը տածել նորա զարգացման համար յոյսեր։ Սա մեր կարծիքն է և խորին համոզմունք։ Զը խօսիմ Ռուսիոյ, այլ ասեմ Պարսկաստանի Հայերի մասին, որք բաց ի Խրիմեանից և Մուրատեանից ոչ օրէնանունը չեն լսած և չեն եւս ճանաչում։

Դժբախտաբար, դժուար թէ այս անգամ Պարսկաստանի Հայք կարողանան անմիջական մասնակցութիւն ունենալ Ամեն. Հայոց Հայրապետի ընտրութեան մէջ, որովհետեւ այսօր, որ փետրուար 16ն է դեռ, ո՛չ Ատրպատականի և ո՛չ Սպահան-Հնդկաստանի առաջնորդները չեն ստացած Սինոդից ընտրութեանց հրովարտակները կամ ուեւ է հրահանգ։ Սպահանի առաջնորդը ամենաքիչը երկու ամիս պէտք ունի մինչեւ իւր հեռաւոր վիճակները ծանուցանէ։ Ահա ձեզ մի գաղտնիք, որ անթափանցելի է։

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՓԱՂՈՒԱԾ

ԿԱՐԻՆ

Փետրուար 22. — Ընդհանուր ժողովն դարձեալ նիստ ունեցաւ կիրակի 17 ամսոյս, Նախագահութեամբ Գեր. Առաջնորդին և ատենապետութեամբ Մեծ. Կարապետ էֆ. Տ. Ազարեանի։ Ներկայից թիւն էր 24, իսկ ունկնդրաց բազմութիւնը բիչ աւելի։ Օրակարգի միակ խնդիրն էր Կարմիր վանուց Հոգաբարձուներուն նոյն վանուց անուամբ գնած արտերուն խնդիրը, որոյ վրայ Հոգաբարձուք բողոք բարձեր էին առ Ընդհանուր ժողովն, տեսնելով որ Վարչութիւնք կը մերժէ իրենց գործողութիւնը։

Գործը չգիտցողներուն համար հարկ կը լինի պատմել թէ 1883 հոկտեմբերի մէջ Հինգք և Դաւթայ դիւղերու սահմաններուն մէջ ադարակ մը աճրդով վաճառելի լինելով, Կարմր վանքին Հոգաբարձուները զայն կը գնեն, այլ պատրաստ դրամ չունենալով 0/0 20 տոկոսով փոխ կ՚առնուն։ Ցետոյ սոյն ստացութեան մէջէն մարգերը զատելով իրենց կը պահեն, իսկ լոկ արտերը վանքին կը թողուն։ Գնոյ բաժանումն ալ ըստ կամաց կը կատարեն և 66 ոսկի վանքի արտերուն կը հաշուեն, և վերջին գումարին վրայ 52 ոսկի ալ տոկոս կը բարդեն և կը լինի 314։ 1884 յունվարին Վարչութեան կը զեկուցանեն, այլ Քաղաքական ժողովը լսելով՝ որոշումը կը յապաղի. մայիսին նոր Վարչութիւն կ՚ընտրուի, և մինչեւ քննութիւններ ընէ, ատենը կ՚երկարի և միայն 1884 նոյեմբերին վերջնական կերպով կը մերժուի ստացութիւնք։ Հոգաբարձուք յայնժամ կը բողոքեն, և տեսնելով որ Վարչութիւնը որոշումը չփոխեր, խնդիրը Ընդհանուրին կը բերեն։

Ընդհանուր ժողովն նախընթաց նստին մէջ Վարչութենէ տեղեկագիր ուզեր էր, որ սոյն նստին մէջ կարդացուեցաւ, և ընդարձակ բացատրութիւններով կը ծանուցանէր թէ ստացութիւնը ինքնագլուխ եղած էր առանց սահմանադրական պայմանաց. կը յաւելոյր թէ գնոյ վճարումը տոկոսներով տուարացած էր, կը բացատրէր թէ վանքերը արտերու պէտք չունէին, և վերջապէս թէ պարտուց գոյացութիւնը Ընծայարանի բացումը պիտի խափաներ։ Հոգաբարձուք խոստացած լինելով թէ մինչեւ 1885 աշուն պարտքը կը գոցեն, Վարչութիւնն կը պատասխանէր թէ այդ խոստումը 1884 աշնան համար ալ եղեր էր, սակայն քանի մը աշունք ալ անցնելէն եւաքը չէր կրնար իրականանալ։

Ա.յդ տեղեկագրէ յետոյ կարդացուեցաւ Կարապետ էֆ. Տիլպէրեանի մի գրութիւնը, որ Տնտեսական Խորհրդոյ անդամ լինելով՝ Բաղաքականի և Տնտեսականի անդամներէն միակ տարակարծիք անդամ զինքն կը յայտներ և արտերուն ստացութեան ընդունելութիւնը կը պաշտպաներ։

Վիճաբանութիւնը կանոնաւոր լինելու համար խնդիրները գլխաւոր կէտերուն վրայ բաշխուեցան։ Վիճաբանութիւնը աւելի երկարեցաւ այն կէտին վրայ թէ Վարչութիւնն արդէն հաստատած և ընդունած չէ՞ արդեօք այդ ստացութիւնը։ Հոգաբարձուք յառաջ կը բերէին ինչ ինչ անուղղակի նշաններ, որք ինկատի առնուեցան և զինի քննութեան եղրակացութիւնը գաղտնի քուէարկութեան դրուեցաւ, և վեց քուէի դէմ 18 քուէով որոշուեցաւ թէ ստացութիւնը Վարչութեան կողմանէ ընդունուած չկրնար ըսուիլ։

Ստացութեան օգտակարութեան վիճաբանութիւնն իսկ մերժուեցաւ միաձայն հաւանութեամբ։

Վերջապէս Վարչութեան տեղեկագրին եղրակացութիւնն գաղտնի քուէարկութեան ենթարկուեցաւ և 4 քուէի դէմ 20 քուէով ընդունուեցաւ, և այսպէս վերջնականապէս մերժուեցաւ յիշեալ ստացութիւնը։

Առենապետ Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան բանաձեւ մը առաջարկեց որպէս զի գործոյն կարգադրութեան մէջ Հոգաբարձուները մեծագոյն զգաստ ազատելու խնամ տարուին այլ Գեր. Նախագահն յայտարարեց թէ ի հարկէ գործադրական ձեւը ժողովոյն որոշման պիտի դառնայ, և բանաձեւն յետս կոչուեցաւ իւր հեղինակէն։

Մոռացայ յիշատակել թէ նախընթաց նստին ատենագրութիւնը նրստին սկիզբը կարդացուեցաւ, և երեսփոխանաց կողմանէ չնորհակալութեան արժանի դատուեցաւ։

Նիստին փակուելէն յետոյ Հոգաբարձութիւնք և անոնց դիւզացի ազդակից, սկսան ձայն բարձրացնել թէ որոշումը չեն ընդունիր։ Բնական էր որ վնասը զգացած ժամանակին այդպէս խօսին։ Կան և ոմանք որ կը կարծեն թէ վանքի նուիրեալ բան մը յետ կ՚առնուի։ Սակայն ամենէն դժուար խնդիրն է թէ ի՞նչ կերպով պիտի կարգադրուի։ Վասն զի թէպէտ ցարդ ազգային հաստատութիւնները վատ մատակարարողներուն թիւը քիչ չէ, սակայն նիւթապէս տուժելու դատապարտուածներու օրինակը կարծեմ թէ չկայ։

* * *

Գաղափիս մէջ ուրիշ նշանաւոր լուրեր չունինք ի հաղորդել։ Նորընտիր ընդհանուր դատախազն Բէօզի էֆենտի շաբաթ հասաւ և կիրակի պաշտօնին դլուխը անցաւ։ Իրր արիւն և կարող անձ համբաւ ստացած է ի վան և ի Տրապիզն, ուր պաշտօնավարած է յառաջագոյն։

—Զմեռը թեթեւակի կ՚անցնի, ձիւները բաւական հալեցան և սառերը փշրուեցան, և օդին մէջ ջերմութիւն լինիլ։ Կ՚երեւի թէ այս տարի հողագործին արտ երթալու ժամանակը պիտի կանխէ, ինչպէս կանուխ է և Զատիկը։ Հողագործը ամիս չհաշուեր այլ Զատիկ կը հաշուէ, և իր հաշիւը պիտի արդարանայ։ Ա.յս դիպէր ձիւնեց, սակայն ցուրտ չլինելուն արդէն հալիլ սկսած է։

ԵՐԻԶԱ.

Փետրուար 22. — Ամեն ոք անհամբեր կ՚սպասէր Պատրիարքական ընտրութեան. ուստի սուրհանդակ ողջունեցինք Ամեն. Վեհ. Պատրիարքի ընտրութիւնն, յուսալով թէ իւր գործոց գլուխ անցնելը կարի օգտակար պիտի լինի մեր ազգին։ Ահա ազգին մեծամասնութեան ընտրած և կառավարութեան քով լաւ վարկ ու համարում ունեցող մի Պատրիարք։ կրնամք ուրեմն սպասել յուսով։

Ամեն. Խրիմեան Սրբազան Հայրիկին կաթողիկոսացման համար եղած ջանքերն թէ՛ ի մայրաքաղաքիդ և թէ՛ զանազան դաւառաց մէջ, հոս ալ արձագանք կը գտնեն. ամեն տեղ այդ իղձն կը տեսնուի. մի քանի պատուաւոր ակումբներու մէջ հաստատապէս համոզուած լինելով թէ Ն. Սրբազնութիւնը պիտի ընտրուի անպատճառ, զիրար կը չնորհաւորեն և խոստումներ կ՚ընեն Օծման հանդէսին ներկայ գտնուելու։

—Վերջին կիւրակէ օր Գաւառական ժողով գումարուելով, ի խնդրոյ Երեւփոխանութեան՝ Բաղաքական ժողովը մինչեւ յառաջիկայ մայիս պաշտօնն չարունակել ընդունեց։ Նոյնպէս որոշուեցաւ մինչեւ մայիս պակաս անդամներն ընտրելով Մայր-Դիւանն ընտրել մայիսին։ Վարժարանական ծրագիր մը պատրաստելու համար մի յանձնախումբ կազմուեցաւ։ Նոյն օր մի ժողովրդական հանրագիր ներկայացաւ Գաւառական ժողովոյն, որով կը խնդրէին Գեր. Դիմաքսեան Սրբազանի հրաժարեալ հրատարակուիլն. հանրագիրն կը խնդրէր միանգամայն որ ժամանակ մը Աւագնորդ չընտրուի յօգուտ Քրիստոնեան վարժարանի։ Գեր. Դիմաքսեանի դէմ չորս դլխաւոր ամբաստանութիւն կը պաղրանակէր. չահասիրութիւն, փառամոլութիւն, հակատհանդրգռականութիւն և չարունակ իւր վիճակէն բացակայութիւն. առանձինն վաստեր նշանակուած էին ասոնց համար։

Գաւառական ժողովը որոշեց յաջորդ նիստն ութ օրէն գումարել և առաջին խնդիր ընել սոյն հանրագիր։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սամաթիոյ Ս. Դէորգ եկեղեցւոյ Թաղական խորհուրդը ծանուցանելով մեզ թէ թաղին քարոզիչ Գեր. Տ. Դէորգ Ծ. վարդապետ Իլթիճեան ապաքինած է վերջերս իւր վրայ ծանրացած վատանդաւոր հիւանդութենէն, հրապարակաւ չնորհակալութիւն կը յայտնէ առ Տօրթ. Շերպէթճեան էֆէնտի որ անձնուիրաբար խնամած և բժշկած է զն. Գերապատուութիւնն։

Նոյնպէս կը խնդրուի մեզմէ չնորհակալութիւն յիշատակել Տօրթ. Վահրամ էֆէնտի Թորգոմեանի անունն, որ ազգային հանգուցեալ խմբագրապետ Օգսէն էֆէնտի Խօճասարեանի տիկինը դարմանած է ծանր հիւանդութեան մը միջոցին և գրեթէ մահուան ճիրաններէն ազատած է զնա։ Ա.յս առթիւ յիշեալ տիկինն իւր երախտագիտութիւնը կը յայտնէ նաեւ Իւսկիւտարու Ազգասախնամ Ընկերութեան որ բարեհաճեր է բոլոր դեղօրայքն հայթայթել ձրիաբար, ըստ իւր բարի նպատակի։

ԳԱԼՖԱՆԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

Քարամաճեան բարեհամբաւ դերդաստանն, հաստատութեանս բացմանէն ի վեր սա համոյնում ունեցած է յինքեան թէ՝ Որբանոցս ընդ միշտ կանդուն կարենալ մնալու համար հարկ է որ հաստատուն եկամուտներ ունենայ։ Եւ իւր այս համոյնման փարձն արդէն երկիցս արդեամբ ցոյց տուած է։

Ա.յս նուազ եւս պատիւ ունիմ հրապարակաւ ազգայնոց ծանուցանելու թէ՝ նոյն բարեհամբաւ դերդաստանին նահապետ, Մեծ. Մանուկ էֆէնտի Քարամաճեան՝ մինչդեռ 1879 թուականին ի Մանչեսդր կը գտնուէր, իւր մասնակցութեամբ և նախաձեռնութեամբ 180 օսմ. լիրայի գումար մը հանգանակած էր բարեսէր Անգլիացիներէ։ Սոյն գումարին տոկոսը ցարդ ամիս առ ամիս կը վճարէր Մեծ. Կարապետ էֆէնտի Քիւրքճիխանեան։ Ամսոյս 23ին շաբաթ օր նոյն գումարով Գասը գիւղ Օսման աղա Մահալլէ (Բէյքմէզ օղլու Թարլասը) թիւ 21 (մուգ-թաղ միւլք) տունը գնոյ առնուեցաւ ըստ բարի յօժարութեան մեծանուն Բարերարին և յուսալութիւն յՈրբանոցիս պատսպարեալ զաւակաց։

Ա.յս առթիւ յՈրբանոցիս պատսպարեալ զաւակունք իւրեանց անհուն երախտագիտութիւնն և Ջերմ շնորհակալքը կը յայտնեն հրապարակաւ մեծանուն բարերար, Մեծ. Մանուկ էֆէնտի Քարամաճեանի, որ հաճեցաւ իւրեանց ապագային ի նպաստ այս եկամուտ գնոյ առնուլ. ոչ նուազ երախտագիտութիւն և շնորհակալիք կը յայտնեն նաեւ Նորին փեսայ Մեծ. Կարապետ էֆէնտի Քիւրքճիխանեանի, որ առ այս իւր կողմանէ ջանք և աշխատութիւն խնայած չէ։

Սրբուհի Մայրապետ
Նշան Գալֆեան

Հիմնադիր-Մայր ազգկանց Որբանոցիս

27 Փետր. 1885,
Թասգիւղ

ԲԱՌԳԻՐՔ

ՀԱՑ—ԴԱՂՂԻԱՐԷՆ

Ի Ա. ՆԱՐ-ՊԷՑ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆՆԷ

Բ. ՏԻՊ

Տպագրեալ է Փարիզ

Գրական առաջադիմութեան ոստայրելու և ազգին ուսանող պատանեկութիւնը քաջալերելու բարի նպատակաւ, մեծանուն հեղինակը բարեհաճած է 25% զեղչ ընել իր վերոյիշեալ աշխատութեան գնոյն վրայ, որ իր տեսակին միակ և պատուականագոյն գործ մ՚է Հայ մատենադարանին մէջ։

Գին կազմեալ ոսկի՝ ֆրանկ 20ի 15 ֆրանկ

Ցիշեալ գրքին վաճառման ընդհանուր գործակալութիւնն այսուհետեւ յանձնուած է առ Ե. Վրոյր և Ընկ. Թղթավաճառ ի Կալաթա, Քօմիսիօն խանին դուրսը, թ. 23։—Զարաւոր ուսանողաց կը վաճառուի մեծ քանակութեամբ գնել ուզող գրավաճառաց։ Ազգային հաստատութիւնք, նոյնպէս և վերկայեալ կարօտ ուսանողք իրաւունք ունին արժանաւոր գեղջ մը ստանալ որոշեալ զեղչ նոյն վրայ։

ՃԱՇԱԿ

ԱՐԴԻ ՀԱՑ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ծ Ա Ղ Կ Ա Գ Ա Ղ

ՅԱՇԽԱՐՀԻԿ ԼԵԶՈՒԷ

Բ. Տպագրութիւն

Աշխատասիրեաց Ա. ՊԻՊԼՌՃԵԱՆ

Սոյն ընդարձակ հաւաքածոյն, որ Արդի Հայ Մատենագրութեան ամենէն նշանաւոր հեղինակաց գործերէն քաղուած է, ունի ընդարձակ յառաջաբան մը և կը պարունակէ ազգային բազմաթիւ հեղինակաց կենսագրութիւնք, գրական, պատմական, դիցաբանական և այլ պիտանի ծանօթութիւնք

Նիւթոց ընտրութիւնն, առատութիւնն ու ստիճանաբար դասաւորութիւնը սոյն դասագրքին ամենէն մեծ առաւելութիւնքն են, որք մեծապէս օգտակար պիտի ըլլան հայ ուսանողին ու երիտասարդին և ամեն հայ անհատի՝ որ կը փափաքի գաղափար մ՚առնուլ իւր ազգին արդի գրականութեան վրայ։

Ամբողջ գործն, որ 400 երեսներէ կը բաղկանայ, հրատարակուեցաւ երկու մասամբ և կը ծախուի։

Ա. Մասն ի դէն 5 դրշ.
Բ. » » 7 »

Երկու մասերն միասին կազմեալ, թղթակազմ 12 դրշ։ Երկու մասերն միասին կազմեալ, քաթէօն կազմ 15 դրշ։

Առաջին մասն առանձին չը ծախուիր։

Կեդրոնատեղին է Եւրոպական Գրատուն, հեղինակին քով, Յակոբեան խան թիւ 14։

Բոլոր գրավաճառաց քով ալ կը գտնուի։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍԷՔԻՐ

Եերլի միսմարը.
Թիմուր չափա.
Թիմուր գաղմա.
Եերլի մալը նալպուր թագրմը.
Եերլի մալը բիլիթ թագրմը.
Գարգիցա, գուրչուն պօրու, զինկո.
Տէօքմէ բիրինճ բախթ թագրմլարը.
Զիմէնթօ խնկիլիդ վէ ֆրանսդ.
Եերլի մալը բիրինճ տէօքմէ մուսլուք թագրմարը.
Միլիթէնէվի պոյա.
Թրիէսթէ թաշը, մալթա թաշը, տէօչէմէ վէ թօմրուք.
Լիճեպի մալը մալպուր թագրմը.
Մօլոզ թաշը վէ գարա գափաք թաշը, տարբճա գումը, գափանճա գումը, տէօ գումը։
Տերիսատեթեէն վէ պիլատը սէլասէտ քեային էպնիէյի ասքերիյէ իչուն չալը քիրէճի։
Տերիսատեթեէ վէ պիլատը սէլասէտ քեային էպնիէյի ասքերիյէ իչուն քէօմիւր քիրէճի։
Ձեմիտա լեվկա գուրչուն աթիդ գուրչուն էզաղասը։
Ատի ճեմիտա ճամվաղիյէսի.
Եերլի մատմիւլթը միլիթ

DENTALINE

ՏԱՆԹԱԼԻՆ

ՔԻՄԻԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒԹՈՐ Ս. ՔԱՆԵԱՑԻ Ի ՍԱՅԻ

Ցառնելիս ատաման դեղ յաջողութիւն.

Կ'արգելու ակռայից ցաւաբեր ոլորիւնն, ընդ ատաբութենէ («ուրախ») յառաջ եկած փտումն այն տարիքաւ անձանց քով որոց ակռայները կը խախտին և կ'ինչնան. կը զօրացնէ, կը մաքրէ և կը զովացնէ բերանը, ախորժաբոյր հոտ մը կուտայ չունչին եւ կը հեռացնէ ակռայի եւ բերանի ո եւ է հիւանդութիւն:

Շիշին գինն է 15 ղրշ. արծաթ

ԱԿՌԱՑԻ ՓՈՇԻ

Կաղզուրիչ եւ խնկահոտ տուշկերէ չինուած, կը մաքրէ եւ կը ճերմկցնէ ակռայներն առանց անոնց փայլը եղծանելու, կը զօրացնէ ակռայներն, փայլ կուտայ անոնց, կ'անհետացնէ ոսկէ հոտ, և շունչը թարմ ու անուշահոտ կ'ընէ:

Գործածութիւն. Թեթեւապէս թրջել ակռայի խոզանակ մը, քիչ մը թափթփել փոշիին մէջ, ամով շփել ակռաներն, յետոյ բերանը լուալ ՏԱՆԹԱԼԻՆՆով խառնուած ջրով:

ՏՈՒՓԻՆ ԳԻՆՆ Է 10 ՂՐՇ. ԱՐԾԱԹ

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ
Ր. Ս. ՉԷՐՎԱՆԹԻ
Քէօչէ-Օղլու խան թիւ 6-7
Ղալաթիոյ
Մեծ Մաքսատան դիմաց
Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառաց և պարֆյարդարաց քով:

ԱԶԴ

ՄԱՐԴԱՐ ԴՈՒԼԱԳՈՐԾԵԱՆ

Ինչպէս որ յայտնի է՝ Բուլգարիի երկրագործաց վիճակահանութիւնն երկու ամիսը մի անգամ տեղի կ'ունենայ: Սոյն վիճակահանութեան 91ուրդը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ (ըստ եւր.) ապրիլ 4ին: Ուստի, այս առթիւ դարձեալ բաղդատմամբ ի վաճառ հանած եմք: Գնորդք կը հրաւիրուին ի Ղալաթիա կամուրջի գլուխ թիւ 33: Այս անդամու վիճակահանութեան առաջին պարգեւն է 600,000 և երկրորդը 60,000 ֆրանք. ասոնցմէ զատ 48 թիւեր ևս մեծ պարգեւներ պիտի շահին, իսկ մնացեալ 450 թիւերը՝ 400 ական ֆրանք: Գիները սովորական են. 7½, 3 և 3 դահ.:

Կարգաւոր թիւ — այսինքն 1, 2, 3, 4, 5 — ուզողները պէտք է այժմէն գնեն և եթէ փափաքին կրնան բաժանորդ դրուիլ մի և նոյն թիւրոյ, պայմանաւ որ ամեն ամիս առնուն նոյն թիւը: Սոյն թիւերէն ունեցողը — թէ՛ մայր թիւը և թէ՛ բաղդատմամբը — պէտք է զգուշութեամբ նոյին՝ զի շատերու թիւը կը շահի և իրենք չեն գիտեր, ինչպէս որ շատ անգամ կը պատահի: Այս գործին յատուկ տումարը ունիմք, և ով որ իւր թիւը բերելու ըլլայ, կը նայիմք, առանց ոևէ փոխարինութեան: Վաճառողաց համար գոհացուցիչ միջնորդիչք կը տրուի: Գաւառներէն յանձնարարութիւնք ընդ փոյթ կը կատարուին, և գրամի տեղ թղթատարական դրոշմք ալ կ'ընդունուին:

ԻԼԱՆ

ՊԱՂԸ ՍԵՐԱՍԿԷՐԻ

Նիզամիյէ թնդանոթի խառնարանէ պին փչեւիւղ պիր օնէնի մարթնուան մայիս նիհայեթինէ գատար հարը օրա. ճագ օլուպ ֆիրուսթի օլունճաքը եվվելճէ իլան օլունան քէտիկէտն չերայիթի մուգարրէրէսի վէճճ իլէ էսմանը նագտէն Օսմանը լիրաը եւլը գրուշա օլարագ էվվելճէ վիրիլուպ պատէհու գալտըրըլմագ չարթը վէ չերայիթի սայիրէսի իլէ ինճէ քէտիկէն պէհէր գէյէտի ճէտիտի օն պիր վէ գալը քէտիկէն օն փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մարաը բուսմինն օն իսչունճի չարչէնպիհ կիւնի պիվիւզայէտ գարարը գաթիսի վիրիլճէճկինտէն վէ օն տէօրտիւնճի բէնճչէնպիհ կիւնի տաթսի թէքարրիւբ իտէն ֆիյաթնա եւլուզտէ պէշ զամմը գատուլ օլունճաքնը. տան իչթիրայա թալիպ օլանարին լէվագիմաթը ուսմանիպէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր:

7 Մարտ 1301 3—3

Պատիւ ունիք ծանուցանել թէ՝ «Պօղոս Ե. Թապաղճեան և Ցակոբ Փափազեան» մականուամբ առեւտրական ընկերութիւն մը կազմեցինք մայրաքաղաքիս մէջ, որոյ կեդրոնատեղին է ի Գալաթա-Ֆընարտ-պաղչա թիւ 109, և պիտի զբաղի յատկապէս մանիֆոնորչի առեւտրով, տէյնէրոս-գէրեն, էրէկ, զանազան տեսակ ֆէտոանոս, լուէրէր, տուրէր, ճերմակեղէն և ալն. ալն:

Ընկերութեանս ստորագրութիւնը յատկապէս Պօղոս Ե. Թապաղճեան ընկերոջ յանձնուած է: Անտարակոյս ենք թէ զընկերութիւնս պատուելու բարեհաճող յաճախորդք ամենայնիւ գոհ պիտի լինին թէ՛ նիւթոց ճաշակաւոր ընտրութեան և թէ՛ գներու չափաւորութեան մասին:

6—12

ԱԶԴ

ԱԿՌԱՑԻ ՅԱՒ ՉԻՐ ՈՒՆԵՆԱՐ

եթէ գործածէք

(Ժիրօնտի) Սուլաղ գաւառին Պէնէ տիկս եան Կրօնաւորաց, Ակռայ մաքրող փոշին կամ դեղը որ 1880ին Պրիւսէլի մէջ 2 ոսկի միտալ առած է, ինչպէս նաեւ մեծ մրցանակներ. այս դեղը հնարած է 1373ին Բիէր Պուրսօ ֆըբրանսացի կրօնաւորը:

ԶԵՆՕՊԻՈ ՋՈՒՐ

Որուն՝ մրցմամբ չի կրնար հաւասարիլ ոչ մէկ դեղ. մաղերուն իրենց բբնական գոյնը տալու մասին: Արդիւնքը քիչ օրուան մէջ կերեւի յաջող կերպով: Գործածութիւնը խիստ դիւրին է. Ներկ մը չէ այս, այլ լուացման ջուր մը, որ մաղերը կը պահպանէ եւ կը զօրացնէ, գոյն տալով:

ԼԱՆՕՐԻ ԲՈՒՏՈՒՆ

Փայլուն. փափուկ, թափանցիկ և ընտիր բուտրա մ'է որ չարունակ գործածութեամբ մարթը կը գեղեցկացնէ և կը փայլեցնէ, ո՛և է այլայլումէ զերծ պահելով զայն: Խիստ փոքր մասս մը բաւական է ամբողջ երեկոյթի մը համար: Փոխուկ մեարեայ վրձինով կը գործածեն զայն և ապա կը սրբենուրը կոտաւով մը կամ կակուղ վրձինով:

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿ Տօքթ. Բիշարսն

Վայրկենական կերպով մաղերը և մօրուքը ներկելու համար կատարեալ գործածեալ բաղադրութիւն մ'է, որ մարթին վրայ բիծ չի թողուր:

ՋՈՒՐ Տօքթ. Թօմսընի, վայրկենական կերպով մօրուք ներկելու համար:

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՋՈՒՐ, գլուխ մաքրելու համար.

ՍԷՖԱԼԻՆ, դեղ Տօքթ. Ռուսոյի, մաղ թափելու դէմ, որ թագանիթը ները կը հանէ և դեղեցիկ մաղեր կը բուսցնէ, չարունակ գործածուելով:

ԱՐՆԵԲԱԼԻՆ, Տօքթ. Ռուսոյի, դեղեցիկ թաւալիթի ջուր, խածուածքի, այրուածքի, ապտերու բորբոքման դէմ ելլ:

ԼԻԹՈՐԻՆ, Բուլէտէն համար, ամեն տեսակ ընտիր ջուրեր:

ԿԼԻՍԷՐԻՆ, ձեռքի ուռեցքի և արեգակնակեղ դէմքերու համար:

Վաճառատուն հաստատեալ յամին 1807. —Ընդհանուր գործակատար Ա. ՍԸԿԷՆ, Հիւկիւրի փողոց թիւ 3, ի Պօրսա:

Այս դեղերը կը գտնուին նաեւ Կ. Պոլսոյ բոլոր դեղարանաց մէջ:

VICHY

ՎԻՇԻ

Վերանիւ, Փուէլ 8, Պուլվար Մոնմարթր.

PASTILLES DIGESTIVES. — Այս շաքարները Վիշիի մէջ պարունակուած են Ջերմուկներէն եկած աղով, ախորժահամ են և ապահով դարման մ'են դիւրամարսութեան դէմ:

SELS de VICHY pour BAINS. — Այն անձանց համար որք չեն կրնար Վիշի երթալ:

Կեղծէն զգուշանալու համար, սոյն դեղերու և չիչերուն վրայ պահանջել ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ դրոշմը: Կը գտնուի Պոլսոյ բոլոր դեղագործաց քով:

Պարոնայք Ճ. Վ. Ուիլսոն և ընկերութիւն յառաջիկայ ապրիլ 1էն սկսեալ չափաւոր գնով վարձու կուտանին նոր այժմեան խանն (իրենց գրասենեակները պիտի փոխադրուին նոյն փողոցը գտնուող իրենց յատուկ խանն), որ կը պարունակէ երկու մեծ խանութներ և 5 սենեակներ առաջին յարկը:

Դիմել առ. Ճ. Վ. ՈՒԻԼՍՈՆ
Պոյիս, Պահչէ-գարու, Էօմէր էֆֆէնտի խանին դիմաց:

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Ի ՎԻԷՆՆԱ. Հաստատեալ 1858ին

1883 Դեկտեմբեր 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր 80.711.893·45 Ֆրանք:

Ապահովագրել ուզող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժիններէն % 25 շահ կընեն:

Ապահովագրել ուզող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ դրամագլուխներէն մինչև 41½% շահ կ'ընեն:

ԽԱՐԻՍԻ ընկերութեան կատարած գլխաւոր գործողութիւնք են.

Ա. Ապահովագրութիւն մահուան պարագային մէջ: Օրինակ.

35 տարեկան անձ մը 286 Ֆրանքի տարեկան բաժին մը կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և որ իրեն իրաւունք կուտայ շահաց մասնակցիլ իւր տարած մէջտեղին:

Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք): Օրինակ.

Մէկ տարեկան եղած մէջտեղին ապահովագրեալ տղայ մը քսան տարի յետոյ 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի ստանայ. տակէ զատ, պիտի մասնակցի Ընկերութեան 85% շահուց՝ 293·30 Ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն:

Վեցամեայ վճարելի կրկին ապահովութեան բաժինն է տարին 116·19 Ֆրանք:

Թուրքիոյ համար ընդհանուր Նեղկայացուցիչ
ՍՈՓԻ Ս ՊԷՐԳԷՆ
Գրասենեակք, Ղալաթիա, Ղալաթասարայ փողոց, թիւ 29, Գերմանական թղթատան վրայ.
Ընկերութեան տեղապահն է Ս. ԱՏԼԷՐ

ԶՐԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒԱՒ

ՆՈՐՏՏԱՑԱԾՔԷ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՀԱՄՊՈՒՐԿ

Ցիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան:

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Դ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՐՈՒ, ՁԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ

Գրասենեակ և օտար երկիրներու ամեն հոտավաճառաց և վարսավարպետաց քով:

La VELOUTINE

Poudre de Riz spéciale

Par CHles FAY, Parfumeur

PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS

ՏՕՔԹՈՐ Տ. ՊԱՊԱԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Պրգոյ հասարակութեան թէ՝ ամեն երեքշաբթի, Հինգշաբթի և Շաբաթ օրեր կէս օրէն ժամ մը վերջը կը գտնուի Մեծ Մաքսատան դիմաց ԱԼԷՔԵԱՆ դեղարանն, ուր իրեն դիմող ամեն հիւանդներն և մանաւորապէս մանկանց և միջնոցքի ամեն տեսակ հիւանդութեանց ենթակայ եղողները կը դարմանէ:

Հինգշաբթի օրերը ձրի է:

ՕՍՊՕՐՆԻ ՅՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

Օրը 38,000 քառակուսի կանգուն այսինքն 55 դեցիկտար հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օքայ. Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր Մ'ղրախ և Յովհաննէ Մուրատեան եղբարց կալմա Եօրիանճըլար ճամբէսի թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօգուշը, Եուսուֆեան խանի դիմաց թիւ 22:

1882ի ԳԻՍԱՒՈՐԸ

Այս հռչակաւոր վուշեայ սիկարի թուղթը որ ամենաքնտիր տեսակէ է, կը յանձնարարուի ծխողաց: Մայրաքաղաքիս բժշկական վարժարանը փորձելով հաստատած է թէ և ոչ մէկ թունաւոր բուսական նիւթ կը պարունակէ: Ընդհանուր շրջանաբանն է՝ բոլոր Տաճկաստանի համար Ղալաթիա, Մոմխանէ փողոց Սիթէ Ֆրանսեզ, 82 թիւ, Պ. Զաքարիա Մարանկիանէսի վաճառատունը:

Կը գտնուի նաև Կ. Պոլսոյ և Ղալաթիոյ բոլոր ծխախոտառաց քով:

52—78

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻԼԷԲՈՒԼԻ, ՄԱՆՉԷՍԹԷՐԻԱՆ ԵՒ Օտեսայի գլխաւոր կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Ալա Նոքիա	3,000	Պրաս
Աստրատ	2,500	Ռոմանոս
Արքատիա	2,500	Քրուիչշանք
Լաքոնիա	2,500	Ուիլյամ
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Բուլգարիա	2,800	Ֆոթրոթիլ

Մասնաւորապէս շոգենաւն ամսոյս 20ին շաբաթ օր Պաթումէն աստ պիտի վերադառնայ և Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի:

Ռումելիա շոգենաւն ամսոյս 10ին Լիվերբուլէն աստ պիտի հասնի և անմիջապէս վերստին Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի:

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար:

Ամեն գիտութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց:

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Որ ամիսը տասի մ'անգամ կը բանի Լիվերբուլէ և Մէլբուրնէն դէպ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մարթա	3,000
Ադրիա	3,000	Մորաքէս	2,500
Ակերբօ	3,000	Դանիա	2,500
Պոդնիա	4,600	Բավարիա	5,000
Պոլակք	2,500	Բալթիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սէգիա	4,600
Քասալոնիա	4,700	Սարակոսա	3,000
Շերոտուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Էմերատա	2,500	Ալտոն	3,000
Կալիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէսար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Սիրոն շոգենաւը, նաւապետ Ֆէնուիք Լիվերբուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով և իսմոյ վերստին Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի:

Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ուրիշ նաւահանգստի համար:

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Գիւշիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

ՋՐԻՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանի Լիվերբուլէ և Ամերիկայ ցվլ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2500	Ցավտեան	3700
Ալլասիան	2500	Ցայանիան	3700
Անտալուզեան	2500	Ցայլանտ	3700
Ամերիկեան	2500	Իսպերիան	5500
Արապեան	3700	Իսպերիան	5500
Պավարիան	6000	Իտալիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Փասթիլեան	800	Լիվուրեան	2500
Սարդինեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրս	700	Օգորթոպ	700
Լաճիբշին	3700	Բէրսիան	3800
Ցապիան	3700	Վալենսիան	6800
Ցալերնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ամերիկան շոգենաւը նաւապետ Ռիչարտսը ամսոյս 24ին երեքշաբթի օր աստ կ'ելնէ պասրա:

Ուղեւորներու համար ամեն գիտութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՅՈՒՍՈՒՖ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատեղք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ
Գործակալներնիք
Կ. Պոլիս, Իտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպարլատար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Ալէքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մարդա, Ա. Քամիլիերի.
Շեբա, Ա. Մ. Մավրոկօրտատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ և ընկ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Բիրէյ գլխաւոր կանոնաւորապէս բանող

Սամսուն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ռիւսի, որ պիտի մեկնի Մարսիլիայէն մարտ 11ին և Կ. Պոլսէն մարտ 18ին:

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ամբուլ:

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւագնէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԵՈՒԹ ԲԸՊՈՒԼ
Մուսհանէ փողոց, թիւ 141

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԼԻԼԷԲՈՒԼԻ ԵՒ ՄԱՆՉԷՍԹԷՐԻԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐԱՊԷՍ ԲԱՆՈՂ

ՇՈՒՇԵՆԱՒ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոքուս	4200	Օսարիս	3000
Ֆերոս	4000	Դեբիթիս	3000
Օսմանիի	4000	Բեռա	3000
Սեսոստրիս	3250	Գրանդիք	4700
Թիպս	3250	Լոգիս	800
Մակասար	3250	Ոլինտա	800
Մարիսթիս	3250	Սեսիլ	700

Սիրոն շոգենաւը, նաւապետ Ֆէնուիք Լիվերբուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով և իսմոյ վերստին Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի:

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ճ. Թ. ՈՒԻԹՈՒԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանլըք փողոց, Գալիս Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ
ՀԵՅՄԱՆ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվերբուլ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՔ

Ընդ դէմ Անդլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ ՈՐԴԻՒՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ակսոն	2,000	Լէբանոն	4,500
Անճէլս	3,000	Մարենկո	4,300
Արկո	1,300	Մարսոլիա	2,300
Պասսանոս	3,500	Մէյլ	2,000
Պորտինիս	2,200	Նէրս	2,000
Պրավօ	2,000	Ոթելլոս	5,000
Դէլրոս	2,600	Օրլանոս	3,000
Գալիբոս	2,500	Ոգրանդ	4,500
Գասկ	2,400	Ոդոս	2,000
Գատոս	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գոսն	2,700	Բոլերմ	3,200
Տիտոս	2,500	Բասդեր	1,700
Տօմիսս	1,800	Բիդոս	2,800
Իրաքս	2,600	Իսալթոս	4,400
Տրադ	2,600	Ամալոս	3,200
Ֆայլքոն	800	Ոլոս	3,000
Ֆիտոս	1,700	Ոսմանս	5,500
Ֆլամինկո	1,600	Ոսմէս	3,500
Կայիէս	5,500	Լաբէրոս	4,000
Կիդանս	2,200	Լաբիս	2,000
Կոզ	1,800	Մէլիս	2,000
Կրօսնս	2,200	Ոգրէնդ	4,300
Հանկ		Թասսոս	1,200
Հերս	2,000	Թ. Ուիլսոն	3,000
Ջիտալիս	3,000	Թիկեր	1,300
Ջիւմպերդ	1,200	Թոլէոս	2,800
Ճիոս	2,300	Քանդոս	3,600
Քէլոս	2,000	Նէտոս	3,600
Քոմիս	2,200	Ոէպրա	1,000
Լէս	2,000	Նէրս	140

Սուէզս շոգենաւը Հալէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով:

Եէպոս շոգենաւն ի մօտոյ աստ կ'սպասուի:

Ուղեւորներու համար ամեն գիտութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՆՏԻՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Գիւշիւք Միսէթ խան Ղալաթիա

Ատրճանատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԼՐԱԳՐՈՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՈՁԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Մարտէ (Ն. Տ.) 1885, մինչեւ ցմոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՈՁԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԻ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60	62
	Առաւօտ											Իրիկուն										
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 18	7 15	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49	12 55	1 31	2 31	3 2	3 40	4 15	4 44	5 23	5 44	6 3	6 30
Գումրգարու	6 28	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12—	1 6	1 42	2 41	3 13	3 51	4 26	4 55	5 34	5 54	6 13	6 39
Եէնի-գարու	6 32		7 57		8 58			10 34	10 53	11 32	12 04	1 10	1 46	2 45	3 17	3 55	4 30	4 59	5 38		6 17	6 43
Տավուտ փաշա	6 35		8—					10 37	10 56	11 35	12 07	1 13	1 49	2 48	3 20	3 58	4 33		5 41		6 2	
Սամաթիա	6 40		8 6		9 4			10 42	11 1	11 40	12 12	1 18	1 54	2 53	3 25	4 3	4 38	5 5	5 46		6 25	6 49
Եէնի-գուլէ	6 45	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 43	12 15	1 21	1 59	2 58	3 28	4 9	4 41	5 10	5 49	6 4	6 28	6 53
Մարմարիւղ	6 56	8—	8 24		9 22			10 58		11 58				2 11	3 9		4 21		5 22		6 16	7 04
Ա.—Ամէնտոս		8 14	8 34		9 32					12 9				2 21			4 31		5 32		6 28	
Քիւչիւք-Զէքմէճէ		8 25								12 18											6 37	

ՔԻՈՁԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՃԷԻՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԻ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	41	1
	Առաւօտ										Իրիկուն										
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք-Զէքմէճէ			7 34									4 24								6 38	
Ա.—Ամէնտոս			7 45		8 44		9 38			11 20		4 34		2 33				4 48	5 39	6 51	
Մարմարիւղ	6 33	7 24	7 57		8 55		9 49			11 31		4 45		2 44	3 20			4 59	5 50	7 5	
Եէնի-գուլէ	6 46	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 42	11 12	11 44	12 48	4 58	2 23	2 57	3 33	4 8	4 46	5 44	6 4	7 0	7 26
Սամաթիա	6 50	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41		10 46	11 16	11 48	12 52	2 2	2 28	3 1	3 37	4 12		5 19			
Տավուտ փաշա	6 55	7 46		8 47		9 46		10 21	11 21	11 53	12 57		2 33	3 6	3 42	4 17		5 24			
Եէնի-գարու	6 58	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49		10 24	11 24	11 56	1	2 8	2 36	3 9	3 45	4 20		5 28			
Գումրգարու	7 3	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 01	1 5	2 12	2 41	3 14	3 50	4 25	4 56	5 33	6 13	7 18	7 40
Կ. Պոլիս	7 42	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 14	2 21	2 50	3 23	3 59	4 34	5 5	5 42	6 21	7 30	7 50

Փոքր ծարանքն անխափար կ'ընդունուին ամեն կառատիրի մէջ, իսկ մեծ ծրարը Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռուն կայարանաց միջեւ բանող կառատիրն